

SOLI DEO GLORIA

Solas

číslo 61

zima 2023

žitie života viery

**... aby tí, ktorí uverili Bohu,
hľadeli konať dobré skutky.
To je to, čo je dobré
a užitočné ľuďom.**

Títovi 3:8

Pán Ježiš Kristus lúbi ma

*Kristus nás miloval a vydal sám seba za nás
ako posvätný dar a obeť Bohu...*

Efezkým 5:2

Pán Ježiš Kristus lúbi ma
len z veľkej milosti.
On z lásky za mňa strpel kríž
a zmieral v bolesti.

Krv jeho spásu zvestuje,
smrť svedčí mi o tom,
že všetky dlhy zaplatil
on vzácnym životom.

On je ten kameň základný
na ktorom stavať smiem.
S ním som tu v duchu spojený
a raz ho v nebi zriem.

*Spevník Duchovné piesne, Nitra 1987, pieseň č. 71.
Publikované s láskavým súhlasom zostavovateľa spevníka.*

Obsah

Neuťahovať sa – 1	2	Spasenie z viery – od Izáka	18
Neuťahovať sa – 2	4	Na podobu Ježiša Krista	23
Ako získať večný život	4	Určovanie časov, období a kalendáre....	26
Snaha ospravedlniť samého seba	7	Stručná história izraelského národa I. ...	28
Spasenie z viery – od Ábela	9	Oznam	44

Neuťahovať sa – 1

*A spravodlivý bude žiť z viery. A keby sa utiahol, nemá v ňom záľuby moja duša.
Ale my nie sme ľuďmi, ktorí by sa uťahovali, do zahynutia,
ale ľudia viery dobyť dušu.*

Židom 10:38-39

Podstata alebo jadro postoja vyjadreného slovom *utiahnuť sa* je: *vzdialiť sa od niečoho*. Alebo: *niečo nechať bokom*, aby sa ma to nijakým spôsobom nedotýkalo.

Prvé, čo by sme si mali v súvislosti s *uťahovaním sa* všimnúť je, že pri tom ide o *uťahovanie sa* od niečoho, či *vyhýbanie sa* nejakým prácam, zodpovednosti alebo mnohým tomu podobným veciam či situáciám. Toto nie je až také vzdialené nášmu praktickému každodennému životu aj v týchto dňoch. Pritom neuťahujeme sa od toho, čo nám spôsobuje vyložene nejakú radosť, potešenie alebo prináša úžitok. Keď sa nad tým úprimne zamyslíme, nakoniec dôjdeme k tomu, že v podstate ide o naše osobné sebecstvo.

Iná situácia je, keď sa uťahujeme od vecí, ktoré naopak nám môžu priniesť úžitok, radosť, požehnanie. Sem patrí aj spôsob života, životný štýl „*žiť pre iných*“. *Žiť pre iných*, čo povedané inými slovami znamená *slúžiť iným*, znamená dosahovať u Boha záľubenie. A to je veľmi vážna a cenná vec! Ale ak sa niekto od služby iným, od života viery uťahuje, je napísané, že *nemá v ňom záľuby moja duša* (Židom 10:38). Uťahovaním sa si sami spôsobujeme škodu, nezalúbenie, že Boh v nás nemá záľubu.

Príklad, o ktorom by sme mohli a mali veľa hovoriť, je samotný Ježiš z Nazareta. Keď sa objavil na brehu Jordánu, a keď tam s ním Ján Krstiteľ hovoril, v Písme

čítame, že z neba zaznel hlas: „... *Ty si ten môj milovaný Syn, v tebe sa mi zalúbilo*“ (Lukáš 3:22). Toto sa neskôr zopakovalo aj na vrchu premenenia. Tomu, ktorý sa neuťahoval od vecí, od povinností, od možností, ktoré mu jeho nebeský Otec pripravil a dával povedal: „*toto je môj milovaný Syn, v ktorom sa mi zalúbilo*“ Takto žil náš Pán. A čo my?!

My, ktorí, ak sme veriaci v Pána Ježiša Krista, nesieme so sebou to, že sme Boží synovia, že sme Božie deti. Keď Písmo k nám hovorí o uťahovaní sa, tak nejde o veci, alebo konanie v záležitostiach tohto života, ale ide o počutú, poznanú, či prijatú Božiu pravdu. Toto je ešte vážnejšia vec! Toto sa týka ľudí, ktorí svojím uchom počuli slovo evanjelia. Počuli slovo o Božej milosti, ale aj o Božej prísnosti. Počuli sme, že Boh nie je len láska. Je ňou a vidíme to v prvom rade v jeho konaní s nami a v náš prospech, pre naše dobro. Zároveň si ale musíme tiež uvedomiť, že Boh je aj oheň spaľujúci (5. Mojžišova 4:24; Židom 12:29).

Boh nás nechce nechať na pokoji v našom hriešnom ubezpečení, že všetko je dobre, keď sme v nejakej nepravosti. A to je plus pre nás.

My sme zbožní ľudia, žijeme morálne a máme vysokú mienku o sebe. Ešteže také niečo, ako to čítame o Dávidovi v súvislosti s Batšebou, sa môjho života vôbec nikdy netýkalo, ani týkať nebude.

Aj Dávid si to možno takto myslel, že ako je to s ním dobre. On, muž podľa Božieho srdca. On, ktorý dostal množstvo dobrých vecí od Hospodina, ktoré ho postavili do výnimočného postavenia. A teraz počúva od proroka Nátana príbeh o tých dvoch mužoch, z ktorých jeden mal mnoho oviec, a ten druhý mal len jednu ovečku. Bohatému bolo ľúto zo svojich oviec zabíť čo len jednu a pohostiť pocestného. Tak zobral jedinú ovečku chudobného človeka a z nej pripravil pokrm. Teraz tu vidíme Dávidovo srdce, ktoré je ale hriešne zabezpečené. Dávidovo srdce, ktoré momentálne žije sebecky, srdce, ktoré sa v danej chvíli utáhuje od Božích vecí. Ved' mal byť na čele svojho vojska, mal byť so svojimi vojakmi, mal bojovať. Ale on je doma a pácha ťažký hriech vo svojom hriešnom zabezpečení. Boh ho však nenecháva na pokoji. Poslal mu proroka Nátana a ten mu povedal len jeden príbeh, ktorý keď Dávid počul, rozohlnil sa a povedal: „Štvornásobne vráti a je mužom smrti ten, ktorý takú nehanebnosť urobil“. Čo počul Dávid od Nátana? „Ty si ten muž! To si ty, ktorý máš, obrazne povedané, veľa ovčiek vo svojom kráľovstve. Ty si ten, ktorý máš množstvo všetkého a ty si tomu „chudobnému Uriášovi“ zobral tú jeho jedinú ovečku, tú jeho milovanú ženu“.

Hriešne zabezpečenie! Nestáva sa to aj nám? Nie sme takí aj my? Zastavme sa, zamyslime sa, skúmajme svoje srdcia. Stíšme sa, nech Svätý Duch hovorí k nášmu svedomiu!

Verš 38, to je vážne slovo. Máme tu však aj verš 37: „*Lebo ešte málo, máličko, a ten, ktorý má prísť, príde a nebude*

meškať“. V spojitosti s predchádzajúcimi veršami (35 a 36) je to úžasné slovo. Slovo, dávajúce nádej. Slovo, ktoré ubezpečuje, že trpezlivosť bude odmenená, keď príde náš Pán.

Vo verši 37 je ukrytá aj iná skutočnosť: „*Ten, ktorý má prísť, príde a nebude meškať*“. Pán Ježiš príde a príde v pravý čas. Ak poslanstvo týchto veršov zúžime iba na myšlienku jeho druhého príchodu pre Cirkev, musíme si uvedomiť, že jeho príchodom sa skončí doba milosti. Všetci tí, ktorí uverili evanjeliu Ježiša Krista a vytrvajú vo viere a v žití života viery, vojdú do večného života. Ale tí, ktorí sa od života viery utiahnú, ktorí nevytrvávajú, nevstúpia do večného spoločenstva s Bohom.

Raz príde chvíľa, kedy sa oči všetkých ľudí otvoria. Vtedy všetci, ktorí sa utiahli od evanjelia budú vidieť, vnímať a budú musieť uznať, že nezachovali to, čo bolo k nim hovorené, že pohrdli slovom Božím, pohrdli Pánom Ježišom Kristom tým, že nevytrvali vo viere, nedobehli beh života poslušnosti viery. Dnes, v týchto dňoch, až do príchodu Pána, Božie slovo stále volá a vyzýva: „*Dnes, keby ste počuli jeho hlas, nezatvrdzujte svojich srdc!*“ (Židom 4:7)

Výzva a napomenutie verša Židom 12:25 hovorí aj k tým, ktorí otvorili svoje srdcia a zvest' evanjelia neodmietajú: „*Hľad'te, aby ste neodbyli toho, ktorý hovorí! Lebo ak tamtí neušli odbyjúc toho [Mojžiša], ktorý hovoril na zemi slová božského zjavenia, tým menej my, ktorí sa odvraciame od toho z nebies*“ (Židom 12:25).

Božie slovo nás povzbudzuje tým, že nám pripomína našu identitu a novú prirodzenosť:

my nie sme ľuďmi, ktorí by sa utáhovali, do zahynutia, ale ľudia viery dobyť dušu.

Vladimír Azor

Neuťahovať sa – 2

V predchádzajúcom článku *Neuťahovať sa – 1* píšeme o *uťahovaní sa* v zmysle *uťahovať sa* od niečoho, či *vyhýbať sa* nejakým prácam, zodpovednosti alebo mnohým tomu podobným veciam či situáciám. Jedna závažná, špecifická situácia spadajúca do tejto témy je tá, ktorá sa udiala v zboroch v Galácii, ako to zjavuje Písmo v Liste Galatským.

Pavol s Barnabášom v Galácii zvestovali evanjelium milosti a pozakladali zbory. Po nejakom čase tam „*prišli niektorí z Judska a učili bratov, že ak sa neobrežete podľa obyčaje Mojžišovej, nemôžete byť spasení*“ (Skutky 15:1). Cieľom toho všetkého bolo, že títo z Judska chceli vrátiť veriacich v Galácii späť k tomu, aby sa najprv stali dobrými Židmi a prijali judaistické praktiky a že až potom budú dobrými kresťanmi. Mnohí v Galácii im uverili. Táto situácia v podstate znamenala utiahnutie sa od niečoho a namiesto toho prijatie niečoho iného. Konkrétne išlo o odstupovanie či uťahovanie sa „*od evanjelia milosti Ježiša Krista*“ a k návratu na cestu „*hľadania spásy zo skutkov*“.

Boh v dávnych dobách hovoril otcom v prorokoch, ale keď prišiel Kristus, „*za týchto posledných dní nám hovoril v Synovi*“ (Židom 1:1). Oba spomínané listy, ale aj iné miesta Písma, hovoria o viere, o jej dôležitosti a nezastupiteľnosti v otázke spasenia. Jedenásta kapitola listu Židom vyučuje o viere, ktorá je presvedčením o veciach, ktoré sa nevidia. Hovorí o živej viere v Boha a Božie slovo. O viere v toho, ktorého on poslal, o viere v jeho milého Syna, Pána Ježiša Krista, ktorý čoskoro príde a jeho príchod túžobne očakávame.

Už Habakuk hovoril o tom, že „*spravodlivý bude žiť svojou vierou*“ (Habakuk 2:4). Spravodliví to už nie sú tí, ktorí keď sa utiahnu a Boh v nich nemá záľubu, pôjdu do zahynutia. Boží vzťah k spravodlivému je vyjadrený slovami: „*toto je môj milovaný syn, v ktorom sa mi zalúbilo*“. Poslušnosť Pána Ježiša Krista a naša poslušnosť viery v chodení s Pánom Ježišom Kristom a zostávanie v ňom je to, v čom je záľuba z Božej strany v nás. Živá, spasiteľná viera je to, čo nás vedie k žitiu podľa Božej vôle.

Vladimír Azor

Ako získať večný život

Budeme uvažovať nad otázkou, ktorá je pre každého z nás životne dôležitá: *Ako môžeme získať večný život?*

A hľa, nejaký zákonník vstal a pokúšajúc ho povedal: Učiteľu, čo mám urobiť, aby som dedične obdržal večný život? A on mu povedal: Čo je napísané v zákone? Ako čítaš? A on odpovedal a riekol: Milovať budeš Pána, svojho Boha, z celého svojho srdca, z celej svojej duše, z celej svojej sily a z celej svojej mysli a svojho blízneho ako samého seba. A Ježiš mu povedal: Dobre si odpovedal, to čiň a budeš žiť.

Lukáš 10:25-28

Zákonníci boli považovaní za odborníkov na židovský zákon, najmä na Mojžišove spisy, konkrétne na prvých päť kníh Biblie. Títo muži študovali, vyučovali, vykladali a odovzdávali Mojžišov zákon ľudu, za čo sa im dostávalo cti a rešpektu zo strany širokej verejnosti. V evanjeliách však nachádzame, že až na niekoľko výnimiek boli zákonníci voči Ježišovi nepriateľskí a často sa ho snažili nachytať kladením ťažkých otázok týkajúcich sa zákona. Aj situácia, ktorú budeme skúmať, popisuje, ako nejaký zákonník položil Ježišovi otázku, aby ho preskúšal. Je škoda, že jeho pohnútky boli také zlé, pretože samotná otázka bola dobrá: „*Čo mám urobiť, aby som dedične obdržal večný život?*“

Namiesto priamej odpovede Ježiš požiadal zákonníka, aby si sám odpovedal z Písma, z Mojžišovho zákona. Akým dôležitým ponaučením je to pre nás! Keď chceme poznať pravdu o Bohu a o tom, ako máme žiť naše životy, máme sa vždy obrátiť na Božie slovo. Keď tak urobil dokonca aj dokonalý Boží Syn, my by sme mali konať rovnako namiesto vyjadrovania svojho vlastného názoru alebo odvolávania sa na ľudskú tradíciu či takzvaný „zdravý rozum“. Ako raz povedal Ježiš, keď sa modlil k svojmu Otcovi: „*Tvoje slovo je pravda.*“ Ak je vždy najlepším všeobecným princípom hľadať odpovede na naše otázky v Božom slove, je to tak najmä vtedy, keď sa zaoberáme takou životnou otázkou, ako je táto: „*Čo máme robiť, aby sme dedične obdržali večný život?*“

Zákonník teda vedel hneď odpovedať; ved' dokázal citovať priamo z piatej a tretej knihy Mojžišovho zákona. Tu je opäť jeho odpoveď: „*Milovať budeš*

Pána, svojho Boha, z celého svojho srdca, z celej svojej duše, z celej svojej sily a z celej svojej mysli a svojho blízkeho ako samého seba.“ Niet pochýb o tom, že táto odpoveď bola správna, pretože to hovorí Ježiš vo verši 28.

Chcem sa zamerať len na prvú časť odpovede, tú časť, ktorá sa týka našej lásky k Bohu. Pripomeňme si, že zákonník sa spýtal Ježiša, čo musí urobiť, aby získal večný život, a tu je odpoveď. Musíme milovať Boha. Ako ho máme milovať? Zo srdca, z duše, zo sily a z mysle. Tieto štyri schopnosti zahŕňajú každú časť našej bytosti a nesmú byť oddelené. Bolo by ťažké analyzovať každé z týchto slov oddelene, ale to, čo má Ježiš v skutočnosti na mysli je, že všetky schopnosti, ktoré nám Boh dal, musia byť zapojené do milovania Boha. Všimnite si však aj to, ako zakaždým Ježiš opakuje slovo „*celý*“. Máme milovať Boha z CELÉHO svojho srdca, z CELEJ svojej duše, z CELEJ svojej sily a z CELEJ svojej mysle, skrátka celým našim bytím. Inými slovami, všetko, čím sme, musí byť pohltené neustálym výlevom lásky k Pánovi, nášmu Stvoriteľovi. Všetky naše emócie, všetky naše duchovné túžby, všetky naše skutky, všetky naše myšlienky musia byť zasvätené milovaniu a potešovaniu Boha. Nikdy nesmieme myslieť, hovoriť alebo konať sebecky; nikdy nesmieme urobiť niečo, čo je len trochu v rozpore s jeho zjavenou vôľou; každé pokušenie musí byť okamžite prekonané, každý okamih nášho života máme stráviť s radosťou a vďačnosťou v službe Pánovi. „*Dobre si odpovedal*“, povedal Ježiš. Čo máš urobiť, aby si obdržal večný život? Máš tak žiť. „*To čiň*“, povedal, „*a budeš žiť.*“

Ak miluješ Boha celou svojou bytosťou, získaš večný život.

Stretol som ľudí, ktorí vyhlasovali, že takto milujú Boha, avšak ich životy nepodporili ich tvrdenia. Ja viem, že ja osobne som na milón míľ vzdialený od takého života a dúfam, že to tak cítite aj vy. Ak by sme sa mohli pozrieť do srdca a myslí dokonca aj tých, ktorí sú pokladaní za najsvätejších ľudí, ktorí kedy žili, ani u nich by sme nenašli dokonalosť. Priatelia, odpoveď zákonníka bola správna; problém nespočíval v jeho odpovedi, ale v jeho neschopnosti (a našej neschopnosti) uskutočniť ju (riadiť sa ňou).

Existujú dve možné odpovede na pôvodnú otázku – „*Čo musím urobiť, aby som zdedil večný život?*“ Jedna odpoveď je „Miluj Boha každou časťou svojej bytosti a svojho blížneho ako seba samého“. Druhá rovnako platná odpoveď je: „Neexistuje absolútne nič, čo by ste mohli urobiť, aby ste zdedili večný život. Nemôžete urobiť nič, pretože máte hriešne srdce, ktoré vás vedie k hriešnym skutkom, hovoreniu hriešnych slov a k hriešnym myšlienkam.“ Ak by sme sa lepšie poznali, nepochybovali by sme o našej neschopnosti milovať Boha, ako to on vyžaduje. Ty a ja nikdy nebudeme milovať Boha tak, ako by sme mali.

Ale ak nemôžeme urobiť nič, aby sme získali večný život, znamená to, že sme všetci stratení? Nie, neznamená, ale znamená to, že naša spása nie je v našich rukách. Pozrite, je jeden muž, ktorý miloval Boha celým svojím srdcom, celou svojou dušou, celou svojou myslou a celou svojou silou, a to je Pán Ježiš Kristus. Vždy miloval svojho Otca celou svojou bytosťou a získal si jeho

plný súhlas vo všetkom, čo robil. Ale ako nám to pomôže? Pomáha nám to v tom zmysle, že Ježiš prišiel žiť a zomrieť ako Zástupca za iných. Prišiel, aby získal večný život pre mužov a ženy. Čo robil Ježiš, keď visel na kríži? Znášal ich trest ako ich Zástupca, umieral za ich hriechy. Zaujal ich miesto. Stál som pred Bohom ako odsúdený zločinec pre svoj hriech, ale Ježiš zomrel namiesto mňa na kríži.

Ale bol aj mojím Zástupcom tak, že počas svojho života na zemi ukázal takú dokonalú lásku k Bohu, ktorú som ja nedokázal prejaviť. Miloval Otca celým svojím srdcom každú minútu každého dňa a urobil tak namiesto mňa, ako môj Zástupca. Tam, kde som ja žalostne zlyhal, on slávne uspel a urobil to pre mňa. To, že v tejto úlohe uspel, dokazuje jeho vzkriesenie, ktoré ukázalo, že Otec prijal jeho smrť ako Zástupcu.

Ako teda môžeme vy a ja ako jednotliví hriešnici mať úžitok z dokonalého života a zástupnej smrti Pána Ježiša? Tým, že vložíme našu vieru v Zástupcu. Už som povedal, že spasenie a večný život nie sú v našich rukách. Musíme priznať, že sme úplne zlyhali, pretože sme nemilovali Boha tak, ako sme mali, a musíme všetku našu dôveru vložiť v toho, ktorý urobil všetko, v čom sme my zlyhali. Potom nám bude jeho dokonalý život lásky pripísaný, ako keby sme ten život žili my, a jeho smrť za naše hriechy sa bude počítať, ako keby sme ten trest trpeli my. Preto večný život, ktorý si nikdy nemôžeme zaslúžiť svojimi činmi, dostávame ako bezplatný dar od Boha, keď nášho Zástupcu vierou prijmeme do svojho života ako svojho Pána.

Michael Steedman

Snaha ospravedlniť samého seba

Keď sa niekto pokúša ospravedlniť sám seba, vždy to robí v nádeji, že jeho ospravedlnenie (možno ako gesto dobrej vôle) bude prijaté osobou, ktorej sa ospravedľňuje. No ako uvidíme v tomto zamyslení, ospravedľňovať pred Bohom samého seba je niečo úplne iné.

A hľa, nejaký zákonník vstal a pokúšajúc ho povedal: Učiteľu, čo mám učiniť, aby som dedične obdržal večný život? A on mu povedal: Čo je napísané v zákone? Ako čítaš? A on odpovedal a riekol: Milovať budeš Pána, svojho Boha, z celého svojho srdca, z celej svojej duše, z celej svojej sily a z celej svojej mysle a svojho blížneho ako samého seba. A Ježiš mu povedal: Dobre si odpovedal, to čiň a budeš žiť. A on chcúc sám seba ospravedlniť, povedal Ježišovi: A kto je mojím blížnym?

Lukáš 10:25-29

V predošlom zamyslení (Ako získať večný život, str. 4) sme sa tiež venovali tejto pasáži, keď sa postavil zákonník a Ježišovi položil otázku. Chcel vedieť, čo musí urobiť, aby zdedil večný život. Namiesto priamej odpovede na otázku mu však Pán v podstate povedal: „Nuž, ty si odborník na Mojžišov zákon, čo o tejto veci učí Biblia? Ty mi povedz, čo máš robiť, aby si získal večný život.“ Zákonník mu odpovedal citovaním dvoch veršov pochádzajúcich zo starozákonných kníh Deuteronomium a Levitikus. V týchto veršoch sa hovorí, že musíme Boha milovať celým svojím srdcom, celou svojou dušou, celou svojou silou, celou svojou myslou a zároveň máme milovať svojho blížneho ako seba samého. Keď zákonník docitoval tieto verše, Ježiš mu na to odpovedal: „Odpovedal si správne. To čiň a budeš žiť.“

V predošlom zamyslení sme sa sústredili na prvú časť odpovede, v ktorej je prikázané milovať Boha celým svojím bytím. Snažili sme sa poukázať na to, že

je absolútne nemožné, aby niekto miloval Boha absolútne a neustále (týmto spôsobom), pretože všetci sme hriešnici. Na to, aby sme žili život dokonalej lásky k Bohu, je potrebný dokonalý človek. Potom sme pokračovali a videli sme, že na tejto zemi existoval len jeden dokonalý človek, Pán Ježiš Kristus – a jedine jeho láska k Otcovi bola absolútna. Vďaka svojej dokonalej a neochvejnej láske k nemu bol spôsobilý a mohol zastupovať hriešnych mužov a ženy, ako sme my – a teda byť nositeľom, zástupcom našich hriechov.

No aká bola reakcia tohto zákonníka, keď mu Ježiš povedal: „To čiň a budeš žiť.“? Zvolal vari: „Nie je predsa možné milovať Boha tak, ako to on požaduje. Ved' nikdy nemôžem milovať Boha celým svojím bytím!“? Nie, svoju absolútnu neschopnosť činiť to, čo Boh požaduje, nepriznal. V skutočnosti úplne ignoroval prvú časť odpovede o potrebe dokonale milovať Boha. Možno vedel, že to nikdy nebude vedieť dosiahnuť, alebo

bol možno taký arogantný, že si myslel, že milovať Boha takýmto spôsobom vôbec nie je problém. V každom prípade hneď prešiel k druhej časti odpovede na otázku „Čo musím robiť, aby som zdedil večný život?“ a to menovite k požiadavke milovať bližneho ako seba samého. Vo verši 29 čítame: „*A on chcúc sám seba ospravedlniť, sa spýtal Ježiša: A kto je mojím bližným?*“ To, že chcel ospravedlniť samého seba, nasvedčuje, že hľadal spôsob, ako ukázať, že je schopný splniť Božie požiadavky – a teda získať, zaslúžiť si večný život. Akoby chcel povedať: „Povedz mi, čo znamená milovať bližneho a ja to urobím preto, aby som získal večný život.“

Tu bol muž, ktorý bol presvedčený o svojej schopnosti získať vstup do neba vlastným úsilím. Ale, ako dúfam, uvidíme, že nikto nie je ďalej od získania večného života ako niekto, kto zmýšľa týmto spôsobom. Najprv si však povedzme, že postoj tohto zákonníka je dnes veľmi bežný. Skutočnosť, že sa snažíme ospravedlniť samých seba, je súčasťou hriechnej prirodzenosti, ktorou disponujeme všetci. Pamätáte si, čo sa stalo potom, čo Adam a Eva zhrešili v rajskej záhrade tým, že jedli zo zakázaného ovocia? Boh sa spýtal Adama: „Jedol si zo stromu, z ktorého som ti prikázal nejesť?“ Adam mu na to odpovedal: „Žena, ktorú si mi dal, mi dala ovocie zo stromu, a tak som ho zjedol.“ Čo tým však v skutočnosti myslel, bolo: „Neobviňuj mňa, vina spočíva na žene, ktorú si mi dal ty.“ Potom sa Boh obrátil k Eve a spýtal sa: „Čo si to urobila?“ Eva odpovedala: „Had ma oklamal, nuž som jedla“. Inými slovami: „To je vina hada, nie moja.“ Obidvaja, Adam aj Eva odmietli priznať svoju vinu snažiac sa

zvaliť vinu na niekoho iného. Inými slovami, chceli ospravedlniť samých seba zvalením viny na niekoho iného.

A toto odmietnutie priznať sa a tendencia zvalovať vinu na niekoho iného sú súčasťou padlej povahy, ktorú sme zdedili všetci. Môžeme obviňovať iných, svoje pomery, minulosť, dokonca okolnosti, no jediná vec, ktorú neznašame, je priznanie si viny. Keď ľudia čelia otázke, čo si myslia, ako sa im bude dariť, keď sa v súdny deň stretnú s Bohom, bežne povedia: „Nikdy som nikomu neublížil. Nikdy som nikoho nezabil ani neokradol. Snažím sa nikoho nezabíjať ani neokradovať. Všetko robím najlepšie, ako viem.“ Všimnite si, ako má človek vo zvyku používať osobné zámeno „ja“, aby ospravedlnil sám seba. Stále to je „ja, ja a ja“. Neustále sa snažíme ospravedlňovať samých seba. Niekto sa však môže spýtať: „Aký je s tým problém?“ Problém je v tom, že dokým sa budeme snažiť ospravedlňovať samých seba, nikdy nebudeme môcť získať večný život, pretože to, čo Boh vyžaduje, je dokonalá spravodlivosť, ktorú – ako sme už videli, nie sme schopní dosiahnuť sami. Vidíte, Boh od nás, z našej strany, nevyžaduje nejaké primerané úsilie – on, dokonalý a svätý Boh rovnako od nás vyžaduje dokonalosť a nikdy nebude akceptovať naše výhovorky.

Ako sme si už povedali, nikto nestojí ďalej od získania večného života ako ten, kto sa neustále snaží ospravedlňovať sám seba. Presne takýto bol postoj Židov, o ktorých sa zmieňoval apoštol Pavol v desiatej kapitole svojho Listu Rímskym. Napísal: „*Lebo vydávam im svedectvo, že horlia za Boha, ale nie podľa správneho poznania. Keďže nepoznajú spravodlivosť Božiu a snažia sa uplatňovať svoju, nepodali sa spravodlivosti Božej.*“ (Rímskym

10:2-3) Rovnako ako zákonník v našom zamyslení sa zdalo, že horlia pre Boha, no nemali správne poznanie. Prečo nemali správne poznanie? Pretože sa radšej snažili ospravedlniť samých seba, než aby sa podriadili Božej spravodlivosti – čo znamená Božiemu spôsobu získania, dosiahnutia spravodlivosti.

Aký je Boží spôsob získania spravodlivosti? Je skrze Ježiša Krista. Ako sme si už vysvetlili, je úplne zbytočné, a najmä arogantné predstavovať si, že dokážeme ospravedlniť samých seba, pretože sme hriešnici. Boh nás ale vyzýva, aby sme sa podriadili jeho spôsobu získania spravodlivosti. Inými slovami, musíme si priznať, že sme bezmocní hriešnici a prosiť Boha, aby nás prijal na základe Kristovej dokonalej spravodlivosti. Keď sa pokoríme takýmto spôsobom, zrieknúc sa akejkoľvek dôvery v samých seba a dôverujúc iba samému Ježišovi

Kristovi, potom nám bude pripočítaná Spasiteľova spravodlivosť. Boh nás uvidí oblečených v spravodlivosti svojho Syna a na tomto základe nás prijme.

Nuž, priatelia, stále sa snažíte ospravedlniť samých seba? Stále hľadáte výhovorky alebo bagatelizujete svoje hriechy a predstavujete si, že sa môžete stať dostatočne spravodlivými na to, aby ste sa páčili Bohu? Ak si toto myslíte, ste veľmi ďaleko od dosiahnutia spasenia a večného života. Ale ak prestanete dôverovať vlastnej snahe a pokorne sa podriadite Božej spravodlivosti dôverou v Ježiša Krista, dostanete večný život. Ako píše Pavol v 10. kapitole Rímskym: „Ktokoľvek verí v neho, nebude zahanbený“ (verš 11) a „Každý človek totiž, ktorý by vzýval meno Pánovo, bude spasený.“ (verš 13) Dôverujte Kristovi vo všetkom a neustále.

Michael Steedman

Spasenie z viery znamená žiť život viery **List Židom kapitola 11 – od Ábela po Abraháma**

*A spravodlivý bude žiť z viery. A keby sa utiahol, nemá v ňom záľuby moja duša.
Ale my nie sme ľuďmi, ktorí by sa utiahovali, do zahynutia,
ale ľudia viery dobyť dušu.*

Židom 10:38–39

*A viera je podstatou toho, na čo sa človek nadeje,
presvedčením o veciach, ktoré sa nevidia.*

Židom 11:1

Viera – presvedčenie o veciach, ktoré sa nevidia

Prvý verš jedenástej kapitoly Listu Židom je veľmi cenný a dôležitý, pretože definuje, čo je to *viera*. Odhaľuje, že viera má dve podstatné zložky.

Jednou je *presvedčenie o veciach, ktoré sa nevidia*.

Jeden spôsob, ako môže človek spoznať a prijímať ako pravdu nejakú skutočnosť či udalosť, alebo poznatok, je pozorovanie, videnie danej veci, osobná

skúsenosť. Teda keď je človek „očitým“ svedkom niečoho, spoznal to z vlastnej skúsenosti či pozorovania, tak je presvedčený, že je to tak, že je to pravda, má to za pravdivé poznanie. Ľudia veria tomu, čo vidia, čo si môžu overiť. Ako príklad uvediem učeníka Tomáša. Tomáš poznal Pána Ježiša a veril v neho. Mal však problém uveriť, že Pán vstal po ukrižovaní z mŕtvych, napriek tomu, že mu to oznámili dôveryhodní pravdiví svedkovia. Mal postoj, že ak sám neuvidí na vlastné oči, tak neuverí (Ján 20:25). Táto udalosť sa stala natoľko známou, že zľudovela a aj dnes sa povie o človeku, ktorý neverí ničomu oznámenému, „neveriaci Tomáš“. Pán bol však k Tomášovi mimoriadne zhovievavý a milostivý, nepokarhal ho za jeho neveru, ale sa mu dal poznať, aby ho Tomáš mohol vidieť vzkrieseného a aby uveril (Ján 20:26-27). A tak Tomáš videl a uveril (verš 28).

Pán však pri tejto udalosti zjavil veľmi dôležitú pravdu o tom, že viera je presvedčenie o veciach, ktoré sa nevidia: „*A Ježiš mu (Tomášovi) povedal: Tomášu, uveril si, že si ma videl. Blahoslavení sú, ktorí nevideli a uverili!*“ (Ján 20:29). My sme nevideli na vlastné oči vzkrieseného Pána Ježiša. A predsa sme uverili, že vstal z mŕtvych. Na základe čoho? Na základe Božieho slova. Akákoľvek viera je presvedčením o veciach, ktoré sa nevidia. Aj viera v evolučný pôvod vesmíru a života je presvedčením o veciach, ktoré sa nevidia. Avšak len viera v Božie slovo, tu konkrétne viera v stvorenie, je pravá a pravdivá viera, viera v pravdivú skutočnosť, pretože Božie slovo je pravda.

Otázka videnia a uverenia bola prítomná aj v službe Pána Ježiša. Spasiteľ bol Bohom poslaný v prvom rade k jeho

zvláštnemu vyvolenému národu, izraelskému národu, Židom. Keďže Boh vedel, že tento národ má sklón byť neverný, tvrdej šije a zatvrdeného srdca, čo sa opakovane ukázalo aj v jeho histórii, išiel Boh vo svojej milosti ešte o krok ďalej a dal, aby Pán Ježiš učinil v tomto národe také veľké divy a zázraky, aké sa neudiali nikdy v žiadnom inom národe, aby Židia Ježiša spoznali ako Mesiáša (Spasiteľa) a uverili v neho. Sám Pán túto skutočnosť Židom aj odhalil: „*A Ježiš mu povedal: Ak neuvidíte divov a zázrakov, neuveríte!*“ (Ján 4:48). Dokonca ich vyzýval, že ak už neveria jeho slovám, aby uverili aspoň pre tie divy a zázraky, ktoré činí (Ján 14:10-11 v kontexte veršov 6-11). Židia ako národ (s výnimkou apoštolov a učeníkov) v Pána Ježiša ako Spasiteľa neverili napriek všetkým tým skutkom a zázrakom, ktoré uprostred tohto národa učinil. Pán pokarhal ich neveru (ich neuverenie) a vyslovil sa, že keby sa tie skutky a divy boli udiali uprostred pohanských národov, tieto by boli uverili a boli by činili pokánie (Matúš 11:20-24).

Sú udalosti a skutočnosti, ktoré sme nevideli, neboli sme pri tom, nezažili sme ich. Počuli sme o nich alebo sme o nich čítali. A sme to my sami, kto prijímame presvedčenie, či sú alebo nie sú pravdivé. Na základe čoho to robíme? Na základe viery. Veríme, že niečo je pravda alebo že to pravda nie je.

Dobrym príkladom je existencia večného nestvoreného osobného Boha. Sú ľudia, ktorí veria, že Boh jestvuje, a sú ľudia (ateisti), ktorí veria, že neexistuje. Podobne je to s pôvodom sveta, v ktorom žijeme a ktorého súčasťou sme. Sú ľudia, ktorí veria, že vesmír (svet) a život sú Bohom stvorené, napriek

tomu, že neboli pri tom ako svedkovia a nevideli, ako vznikol vesmír a ako vznikol život. Prečo tomu veria? Lebo je to Bohom zjavené v zapísanom Božom slove. A oni uverili, že Božie slovo je pravda. A sú ľudia, ktorí veria evolučnej predstave, teda že vesmír a život v ňom vznikli a samovoľne sa vyvinuli z večne existujúcej hmoty a energie, napriek tomu, že žiaden človek nebol pri tom ako svedok, aby dosvedčil, či a ako sa to malo stať. Túto evolučnú predstavu prijímajú vierou. Aj tí, ktorí sú presvedčení o stvorení, prijímajú túto predstavu vierou. Jedni aj druhí majú však rozdielny zdroj poznania, ktorému veria. Tí, ktorí veria v materialistický pôvod sveta a v jeho evolučný vývoj, veria ľudským metafyzickým filozofickým predstavám, ktoré sú síce prezentované ako vedecké, avšak nie sú založené na empirickom vedeckom poznaní. Tí, ktorí veria v Božie stvorenie sveta, veria Božiemu slovu, ktoré Boh oznámil cez svojich prorokov, Božích mužov, a ktoré je zapísané vo forme Svätého písma, Biblie.

Na túto skutočnosť priamo poukazuje aj List Židom: „*Vierou rozumieme, že sú veky ustrojené slovom Božím, áno i tomu, že nie z viditeľných vecí povstalo to, čo sa vidí*“ (Židom 11:3). Slovo, ktoré je v Roháčkovom preklade preložené ako „veky“, je v anglickom preklade kráľa Jakuba (King James Version) preložené slovom „svety“ („worlds“). Mám za to, že tento verš odkazuje na stvorený svet so svojimi érami či „vekmí“, preto „svety“ a „veky“ v množnom čísle. Iný bol stvorený svet pred pádom človeka do hriechu (neexistovala smrť, choroby, porušenie, zabíjanie pre potravu), iný bol svet medzi pádom a potopou (svet

poznačený Božou kľatbou, smrťou, porušením, svet, v ktorom sa ľudia dožívali zhruba tisíc rokov), iný bol svet po potope (problém porušenia, hriechu a smrti pretrváva, tento svet je však už iný ako svet pred potopou, napríklad ľudia sa dožívajú už len zhruba 120 rokov), iné bude tisícročné kráľovstvo a iný bude svet, keď Boh nastolí nový svet – nové nebo a novú Zem a v nich večný život (kde nebude viac smrti, porušenia, kľatby, choroby, súženia). Je to viera, ktorou prijímame za pravdu to, že svet je Bohom stvorený, že Boh ho učinil mocou svojho slova (Židom 11:3), že svet nevznikol sám od seba z večne existujúcej matérie. Vierou prijímame, že Boh má neustále všetko vo svojej zvrchovanej moci a pod kontrolou a všetko dianie smeruje k naplneniu jeho zámeru.

Čo sa týka viery v Pána Ježiša Krista, nadviážme ešte na slová, ktoré sám Pán povedal: „*Blahoslavení sú, ktorí nevideli a uverili*“ (Ján 20:29). O narodení Pána Ježiša, o jeho živote a službe, o jeho ukrižovaní a smrti, o jeho vzkriesení a nanebovzatí vieme z Božieho slova. Neboli sme pri tom, neboli sme očití svedkovia. Božie slovo je ten pravdivý zdroj, z ktorého čerpáme presvedčenie o veciach, ktoré sa nevidia. Božie slovo dáva samo sebe svedectvo, aký účel má plniť: „*Ale toto je napísané nato, aby ste verili, že Ježiš je Kristus, Syn Boží, a aby ste veriac mali život v jeho mene*“ (Ján 20:31).

Viera – podstata toho, na čo sa človek nadeje

Viera však má aj druhú dôležitú zložku popri presvedčení o pravde a tou je *nádej*. Viera je podstatou toho, na čo sa človek nadeje. Je to taká nádej,

ktorá formuje ľudský život. Od svojho raného detstva do neskorej mladosti som bol hlboko presvedčený ateista a materialista. Veril som, že existuje len materiálny svet. Veril som, že neexistuje žiadne duchovno, neexistujú duchovné bytosti ako anjeli a neexistuje žiaden Boh. Ľudský život vrátane duše (duševnú stránku bytia človeka) som považoval za prejav, vlastnosť hmoty. Preto som veril, že neexistuje život po smrti, neexistuje vzkriesenie z mŕtvych, neexistuje večný život. Z toho vyplývalo, že som nemal žiadnu nádej v to, čo bude po smrti, nádej na večný život. Bol som presvedčený, že tento zemský život v tele je to jediné, čo existuje. To zásadne formovalo spôsob môjho života. Ak tento život je to jediné, čo máme, a pritom je pomerne krátky, potom si ho musíme „užiť naplno“, kým sa dá, aby „to stálo za to“, lebo smrť potom všetko vezme a pohltí. Je to naozaj tak, ako sa k tejto téme vyjadruje aj Božie slovo: ak neexistuje vzkriesenie z mŕtvych, potom radšej jedzme a pime, lebo zajtra zomrieme (1. Korintským 15:13-32). Ak neexistuje nádej na večný život, potom je lepšie hýriť a užívať si života plnými dúškami, lebo jedného dňa zomrieme a viac nás nebude. A presne takto som aj ja žil. Bol to život hnania sa za naplnením svojich plánov, očakávaní, túžob, život pôžitkov, zážitkov a vášní. Bol to život sebecký, seba-centrický, plný pýchy a hriechu. Pre mňa však slovo hriech nemalo obsah a bol som presvedčený, že Boží súd neexistuje. O každom človeku platí, že jeho presvedčenie (svetonázor – pohľad na svet a život) formuje to, na čo sa v živote nadeje, a jeho nádej formuje jeho život.

V svojej neskorej mladosti som spoznal, že moje srdce je nedobré, zatvrdené a že som žil život hriechu. Tiež som silne vnímal, že svet nie je taký, aký by asi mal byť – je plný zla, nešťastia, utrpenia, zrady, nevery, sklamaní a nespravodlivosti. Spoznal som Božie slovo a uveril som evanjeliu, vierou som prijal spásu v Pánu Ježišu Kristovi. So zmenou môjho presvedčenia o svete, o Bohu, o živote sa zmenila aj podstata toho, na čo sa nadejem, a zmenil sa môj život. Dnes sa nadejem na vzkriesenie z mŕtvych a na večný život skrze vieru v Pána Ježiša Krista. Aj počas svojho zemského putovania sa nadejem na Boha skrze Pána Ježiša Krista. A to formuje môj život, nový život. A o tom je práve jedenásta kapitola Listu Židom. Je o tom, ako spasenie z viery formuje život viery. Život viery pramení zo spasenia z viery samotnej. Spasenie z viery nemôže ostať bez zmeny života, bez toho, aby jeho výsledkom bol život viery.

Spasenie je z viery

Prečo je tak nesmierne dôležité rozumiť správne tomu, čo je viera? Preto, lebo spása je z viery samotnej (Rímskym 1:17; Galatským 3:11; Židom 10:38–39). Spása znamená odpustenie hriechov, ospravedlnenie, duchovné vzkriesenie z mŕtvych, znovuzrodenie, nové stvorenie (stvorenie nového človeka), žitie nového života už tu počas zemského putovania, nebeské občianstvo, isté (Bohom zabezpečené) budúce vzkriesenie, istý večný život na novej Zemi a v novom nebi. To všetko získavame samotnou vierou – „spravodlivý bude žiť z viery“. Musíme vierou prijať presvedčenie, že Božie slovo zjavené

v Písme je pravda, ale najmä uveriť evanjeliu ukrižovaného a vzkrieseného vteleného Božieho syna z večnosti, Pána Ježiša Krista. Toto presvedčenie sa zároveň musí stať podstatou toho, na čo sa vo svojom živote nadejeme. Táto podstata nádeje sa premietne do nášho života a bude ho formovať.

Ako vyústil List Židom do jedenástej kapitoly? V predchádzajúcich kapitolách bola vysvetlená podstata bytia Ježiša Krista, kým on je, a bola vysvetlená jeho služba Veľkňaza. Bola vysvetlená cesta spásy. Bola vysvetlená Nová zmluva. A celý čas to bolo sprevádzané varovaniami a výzvami neminúť sa tohto veľkého spasenia. Spasenia, ktoré je z viery a nie zo skutkov zákona (nie z obradov starej zmluvy), ktorého prostredníkom je sám a jediný Kristus a nie kňazi braní z ľudí vysluhujúci spasiteľné obrady (či v súčasnosti údajne spasiteľné sviatosti). Kapitola 11 začína definíciou viery bezprostredne po posledných dvoch veršoch kapitoly 10, ktoré vysvetľujú, že spása je z viery: „... *spravodlivý bude žiť z viery*“ (Židom 10:38). Znamená to viac, než len to, že človek sa stane z viery spravodlivým na základe ospravedlnenia, vďaka čomu raz obdrží večný život, a že bude z viery živý (a nie viac duchovne mŕtvy). Znamená aj to, že jeho nový život bude prameniť z viery. Čo to znamená, ukazuje celý zvyšok jedenástej kapitoly na príklade Božích mužov a žien, ktorých môžeme považovať za hrdinov viery a máme nasledovať ich príklad.

Ale ak je spasenie z viery, potom musíme dobre rozumieť tomu, čo viera je. Viera nie je chabá nádej, že „možno ak, možno raz“. Viera je pevná istota – presvedčenie o veciach, ktoré sa nevidia

– a podstata nádeje, takej nádeje, ktorá pôsobí žitie nového života. Preto jedenásta kapitola začína prvým veršom, ktorý definuje vieru, a následne predkladá príklady života viery hodné nasledovania.

Život viery

Nie je možné mať vieru (spasiteľnú vieru) a nežiť život viery. Nežiť život viery je opísané slovami veršov Židom 10:38–39 ako „utiahnutie sa“. Nie je to len také nejaké nevinné utiahnutie sa, „odídenie do ústrania“, „nevystrkovanie hlavy“, „prílišné nevyskakovanie“. Je to utiahnutie sa, ktoré má vážne dôsledky. Prvým dôsledkom je, že Boh v takom človeku, ktorý sa uťahuje, ktorý nežije život viery, *nemá záľubu* (Židom 10:38). Čo to znamená, keď Boh v niekom nemá záľubu, sme videli na vypuklom a pre nás výstražnom príklade tých pobitých na púšti. Takéto utiahnutie sa znamená večnú záhubu (Židom 10:39). Nezahynúť na veky znamená neuťahovať sa, ale, naopak, žiť život viery, byť „človekom viery“.

Viera sa prejavuje životom viery, prejavuje sa skutkom (skutkami viery). Preto čítame v jedenástej kapitole o ľuďoch viery, ktorí sú nám daní za príklad, že „vierou urobil ten a ten to a to“. Kľúčové pritom je „vierou urobil“, „vierou vykonal“. Rovnaké poslanstvo nám odovzdáva aj apoštol Jakub vo svojom liste, v ktorom hovorí jemu vlastným spôsobom o „spasení zo skutkov“, čím má na mysli, že viera, ktorá sa neprejavuje životom viery („viera bez skutkov“), je mŕtva a nemôže spasiť. Je to rovnaké poslanstvo ako poslanstvo veršov Židom 10:38–39. Rovnaké poslanstvo sa zopakuje aj v jedenástej kapitole: „... *bez*

viery nie je možné ľúbiť sa Bohu“ (Židom 11:6). Život viery znamená aj usilovné („snažné“) hľadanie Boha počas svojho zemskeho života (vo všetkých životných situáciách) a očakávanie Božej odplaty: „A bez viery nie je možné ľúbiť sa Bohu. Lebo ten, kto prichádza k Bohu, musí veriť, že je, a že tým, ktorí ho snažne hľadajú, je odplatiteľom“ (Židom 11:6).

Svedectvo viery

Druhý verš jedenástej kapitoly hovorí: „Lebo v nej (vo viere) dostali svedectvo starší predkovia“ (Židom 11:2). Ábel dostal svedectvo vierou, pretože Boh o ňom vydal svedectvo, že je spravodlivý, spravodlivý z viery. Ábelovu vieru poznáme podľa jeho skutku viery, keď priniesol Bohu väčšiu obeť ako Kain (11:3). To, že priniesol Bohu správnu obeť, je ovocím toho, že Bohu uveril. Aj Enoch dostal od Boha svedectvo, že sa Bohu ľúbi, pre jeho vieru a pre jeho život viery (11:4).

Noe

To, že viera je presvedčením o veciach, ktoré sa nevidia, vidíme názorne na príklade viery Noema. O katastrofickej potope globálnych rozmerov, ktorá by zničila celú Zem, nebolo v ére pred Noemom žiadneho poznania, ani chýru, ani slychu. Nikto takú potopu nepoznal zo svojej skúsenosti, nikto o takej potope nepočul. Nikto nevedel, že také niečo môže existovať. Boh to zjavil Noemovi: „... keď mu bolo zjavené od Boha o tom, čo sa ešte nevidelo“ (11:7). Ako na toto zjavenie reagoval Noe? Uveril, že je to pravda. To je presvedčenie o veciach, ktoré sa nevidia. A podľa čoho sa pozná, že uveril? Konal podľa tohto presvedče-

nia. Urobil skutok viery, žil svoju vieru, postavil koráb: „Vierou Noe, keď mu bolo zjavené od Boha o tom, čo sa ešte nevidelo, bojac sa Boha, pripravil koráb na záchranu svojho domu“ (11:7). A Božie slovo dáva na základe tohto skutku viery Noemovi svedectvo: „... stal sa dedičom spravodlivosti, spravodlivosti vo viere“ (11:7). Noe bol spravodlivý z viery. Je napísané (11:7) aj to, že Noe „vierou odsúdil svet“. Čo to znamená? Ako sa dá vierou odsúdiť svet? Noe si určite nenechal Božie zjavenie len pre seba, ale oznámil Božie posolstvo aj ostatným. Bol kazateľom spravodlivosti. Ale ostatní neuverili, nezdieľali s Noemom rovnaké presvedčenie o veciach, ktoré sa nevidia. Noe svedčil aj svojím životom – staval koráb. Ľudia neuverili ani Noemovmu slovu ani Noemovým skutkom,^{A)} nekonali ako Noe, nestali sa spravodlivými z viery, a preto na nich prišiel Boží súd – zahynuli vo vodách potopy a odišli do večného zatratenia (Boh v nich nemal záľubu). To je zmysel slov, že Noe „vierou odsúdil svet“.

Noemovi súčasníci a súkmeňovci boli presvedčení, že potopa nepríde, že Boží súd sa nekoná. Neverili v Boží súd vodou a koniec ich sveta. Podľa čoho to vieme? Podľa ich konania, podľa ich života: jedli, pili, sobášili sa, ako keby koniec ich sveta nemal vôbec nastať (Matúš 24:38, Lukáš 17:27). Rovnaká situácia je aj dnes. Boh už síce nezničí terajší svet vodami potopy, avšak terajší svet zahynie v Božom súde ohňom pri druhom Kristovom príchode („vo dňoch Syna človeka“, „za príchodu Syna človeka“). A situácia s neverením ľudí sa zopakuje: „A ako bolo za dní Noeho, tak bude aj za príchodu Syna človeka: lebo

ako v tých dňoch pred potopou jedli a pili, ženili sa a vydávali až do toho dňa, ktorého vošiel Noe do korábu, a nezvedeli, až prišla potopa a všetkých zachvátila: tak bude aj za príchodu Syna človeka“ (Matúš 24:37-39, pozri aj Lukáš 17:26-27).

Ani dnes ľudia, ktorí žijú podľa svojich vlastných žiadostí (2. Petrov 3:3), neveria, že raz bude koniec sveta, že raz príde Boží súd. Sú presvedčení, že svet bude trvať tak, ako ho poznáme dnes (2. Petrov 3:4, pozri aj verše 5-7). Aj my vydávame tomuto svetu svedectvo, svedectvo slova a svedectvo našich životov viery. Preto sa nemôžeme uťahovať, ale žijeme život viery, aby sme dobýjali ľudské duše (Židom 10:39). Aj budúci súd ohňom a skonanie sveta, aj nové nebo a nová zem a večný život sú skutočnosť, ktoré „sa ešte nevideli“. Ale aké je presvedčenie ľudí okolo nás o „veciach, ktoré sa nevidia“?

Abrahám

Jadrom evanjelia je ospravedlnenie z viery. Ospravedlnenie z viery znamená, že Boh ospravedlnenému nepočíta (neprisudzuje) hriechy, ale naopak, počíta (prisudzuje) mu spravodlivosť z viery (Rímskym 4:6-8). Inak povedané, vieru mu počíta za spravodlivosť: „*Ale tomu, kto nerobí skutkov, ale verí na toho, ktorý ospravedľuje bezbožného, počíta sa jeho viera za spravodlivosť“* (Rímskym 4:5). Písmo vysvetľuje ospravedlnenie z viery na Abrahámovi: „*Lebo ved' čo hovorí Písmo? A Abrahám uveril Bohu, a bolo mu to počítané za spravodlivosť“* (Rímskym 4:3). Podstatou takejto viery, ktorú Boh počíta za spravodlivosť, je presvedčenie, je istota, že to, čo Boh zaslúbil, aj učiní (Rímskym 4:21-22).

Rovnako ako Abrahámovi je viera počítaná za spravodlivosť aj všetkým tým, ktorí uverili v evanjelium Ježiša Krista: „*A nie je to napísané iba pre neho, že sa mu počítalo, ale aj pre nás, ktorým sa má počítat', nám veriacim na toho, ktorý vzkriesil Ježiša, nášho Pána, z mŕtvych, ktorý bol vydaný pre naše hriechy a vstal z mŕtvych pre naše ospravedlnenie“* (Rímskym 4:23-25).

Podľa čoho poznáme, že Abrahám uveril Bohu a Božím zaslúbeniam? Podľa jeho konania, podľa toho, čo vierou vykonal, podľa poslušnosti viery. Viera, ktorú Boh počíta za spravodlivosť, sa prejavuje poslušnosťou Bohu. Bolo to tak na počiatku Abrahámovho vzťahu s Bohom a života s Bohom: „*Vierou Abrahám súc volaný poslúchol, keď mu kázal Boh, aby vyšiel zo svojej vlasti a išiel na miesto, ktoré mal dostať za dedičstvo. A vyšiel bez toho, že by bol vedel, kam ide“* (Židom 11:8). Bolo to tak aj počas Abrahámovho chodenia s Bohom: „*Vierou pohostínil v zemi zaslúbenia ako v cudzej a býval v stánoch s Izákom a Jakobom, so spoludedičmi toho istého zaslúbenia. Lebo očakával mesto, majúce základy, ktorého remeselníkom a staviteľom je Boh“* (Židom 11:9-10). Boh povolal Abraháma, aby vyšiel zo zeme svojich predkov, z krajiny Chaldejov, a išiel tam, kam ho zavedie, aby mu dal do dedičstva zaslúbenú zem. Tou zaslúbenou zemou bola krajina Kanaán. Abrahám však (a rovnako tak aj jeho syn Izák a Izákov syn Jákob) vierou rozumel a vierou prijal to, že táto zemská vlasť nebude konečným (definitívnym) naplnením Božieho zaslúbenia. Aj keď už v zemi zaslúbenia bol, správal sa v nej ako pohostín v cudzej zemi, nepostavil opevnené ohra-

dené mesto, ale býval v stanoch. Týmto konaním ukázal a celým svojím životom svedčil, že vierou očakáva večný život, večné prebývanie v krajine a meste, ktoré neučinila ľudská ruka, ale učinil sám Boh (dnes už vieme z Božieho slova, že to bude nový Jeruzalem a nové nebo a nová zem).

V Božom slove v novozmluvnom zjavení je vysvetlené, že Abrahámovi (a jeho semenu^{B)}) bolo „*skrze spravodlivosť viery dané zaslúbenie, že bude dedičom sveta*“ (Rímskym 4:13). Abrahám však neočakával, že on či jeho potomkovia zdedia tento zemský svet. Neočakával dokonca ani to, že by kanaánska krajina bola naplnením Božieho zaslúbenia o tomto dedičstve: „*Tí všetci pomreli vo viere bez toho, že by boli dostali Bohom dané zaslúbenia, ale ich zďaleka videli a boli presvedčení o nich a vítali ich a vyznávali, že sú cudzincami a pútnikmi na zemi. Lebo tí, ktorí hovoria také veci, zjavne ukazujú, že hľadajú vlasť. A keby boli mysleli na tú, z ktorej vyšli, boli by mali času vrátiť sa. Ale takto túžia po lepšej, to jest po nebeskej. Preto sa nehanbí za nich ich Boh menovať sa ich Bohom, lebo im pripravil mesto*“ (Židom 11:13-16). Abrahám vierou rozumel aj prijal, že predmetom zaslúbenia, ktoré od Boha dostal, je *nebeská vlasť*. Abraháмова viera je viera vo vzkriesenie z mŕtvych a večný život v nebeskej vlasti, v meste, ktoré pripravil Boh (v novom Jeruzaleme). Rovnakú vieru mali aj Izák a Jakob. Pre túto ich vieru sa dokonca sám Boh menuje Bohom Abraháma, Izáka a Jakoba, čím ukazuje, že večný život majú istý, pretože Boh nie je Bohom mŕtvych, ale Bohom živých (pozri Marek 12:26-27). Rovnakú vie-

ru, a tým aj večný život, majú aj všetci tí, ktorí uverili evanjeliu, ktorým Boh počíta ich vieru za spravodlivosť (Ján 14:1-4).

Aj o Abrahámovej manželke Sáře sa dozvedáme, že bola ospravedlnená z viery. Ako to vieme? Podľa toho, čo vykonala vierou: „*Vierou i sama Sára dostala moc založiť semeno a porodila mimo času veku, keďže mala za verného toho, ktorý zaslúbil*“ (Židom 11:11). V čase, keď bola Sára už neplodná pre svoj vek, uverila Bohu, že porodí syna, ktorého im Boh zaslúbil, Izáka. Sára verila Božiemu zaslúbeniu: „*... mala za verného toho, ktorý zaslúbil*“. Sára verila Bohu. Kvôli tejto viere dal Boh Sáře moc „*založiť semeno a porodiť*“ napriek tomu, že už bola mimo času svojej plodnosti. Vďaka tomuto pôrodu a narodeniu sa Izáka sa mohlo naplniť aj zaslúbenie, ktoré dostal Abrahám, že jeho potomstva („*semena*“^{C)}) bude ako hviezd a ako piesku mora: „*Preto sa ich aj z jedného, a to už umŕtveného, naplodilo množstvom ako hviezd na nebi a ako nesčíselného piesku na brehu mora*“ (Židom 11:12). Z tohto verša vieme, že nielenže Sára už bola neplodná, ale aj Abrahám už bol neplodný („*umŕtvený*“). To odhaľuje, že charakteristickou črtou viery Abraháma a viery Sáro v Božie zaslúbenie bolo to, že Boh dáva život tam, kde života niet, že Boh je Bohom, ktorý kriesi z mŕtvych. Viera v Boha, ktorý oživuje (dáva nové narodenie – oživuje tých, ktorí sú mŕtvi vo svojich neprávostiach a hriechoch), ktorý kriesi z mŕtvych (dáva vzkriesenie a večný život tým, ktorí zomreli vo viere v evanjelium), je charakteristickou črtou viery, ktorú Boh počíta za spravodlivosť, viery v evanjelium.

Poslušnosť Bohu dokázal Abrahám aj v tej najťažšej skúške, aká sa mu v živote mohla prihodiť. Boh sa rozhodol preskúšať Abrahámovu vieru – kázal mu obetovať syna Izáka. Sotva si dokážeme predstaviť, čo prežíva otec, ktorý ide v poslušnosti Bohu obetovať svojho syna. Táto Abrahámová poslušnosť však nie je slepá ani márna. Abrahám veril Božiemu zaslúbeniu, že z jeho syna Izáka vzíde jemu zaslúbené potomstvo. Ak však má Izáka obetovať, potom je už len jeden spôsob, ako sa toto zaslúbenie môže naplniť – Boh Izáka vzkriesi z mŕtvych. Keď Abrahám išiel v poslušnosti Božiemu nariadeniu obetovať Izáka, išiel tak urobiť vo viere, že Boh Izáka vzkriesi z mŕtvych: „*Vierou obetoval Abrahám Izáka skúšaný súc a obetoval jednorodeného ten, ktorý prevzal zaslúbenia, a ktorému bolo povedané: V Izákovi sa ti bude volať semä, rozumujúc tak, že Boh je mocný aj z mŕtvych vzkriesiť, odkiaľ si ho aj odniesol v podobenstve*“ (Židom 11:17-19). Z Božieho slova zo spisov Starej zmluvy vieme, že Boh, vidiac Abrahámovu poslušnosť viery, Abraháma nakoniec zastavil a k obetovaniu Izáka nedošlo. V Božom slove v novozmluvnom zjavení však čítame, že „*vierou obetoval Abrahám Izáka*“. Boh videl Abrahámovu vieru, že je taká, že Abrahám by poslúchol aj v tejto veci, a preto nebolo potrebné skutok dokončiť. Boh to však Abrahámovi počíta, ako keby sa to bolo stalo. Preto je napísané (Židom 11:19), že „*Abrahám si odniesol Izáka ako vzkrieseného z mŕtvych*“. Táto udalosť je zároveň aj podobenstvom a predobrazom Kristovej obete. Aj Boh Otec dal svojho jednorodeného ako obeť (obeť

za hriech). Aj Boh Otec vedel, že jeho Syn vstane z mŕtvych (pre ospravedlnenie uverivších v evanjelium). Toto podobenstvo nám však ukazuje, koľko táto obeť stála. Predobraz spočíva aj v tom, že keď Boh zastavil Abraháma, aby neobetoval Izáka, bola v tejto skúške pripravená aj obeť priamo od Boha, baránok ako predobraz Božieho Baránka. Ani tu však toto podobenstvo a predobraz nekončí. Všimnime si, že Izák je tu nazvaný „prvorodený“. Podľa tela však Abrahámovým prvorodeným bol Izmael a nie Izák. Z týchto veršov je zjavným, že „potomstvo“ („semä“), o ktorom je tu reč, je potomstvom v duchovnom zmysle¹⁾ a týka sa spásy. V tomto zmysle je Izák predobrazom Krista, pretože Kristus je tým semenom v jednotnom čísle (Galatským 3:16), tým „prvorodeným“, ktorý je Abrahámovi zaslúbený.

Mnoho ďalšieho by sa dalo povedať o Abrahámovom živote viery. Dočítame sa o tom v starozmluvných spisoch v 1. Mojžišovej knihe. Spomeňme aj to, že Abrahámov život viery nebol dokonalý, bez zlyhaní. Napríklad dvakrát vo svojom živote nekonal vo viere, keď zo strachu o svoj život tajil, že Sára je jeho manželka. Najväčším zlyhaním bolo, keď nečakal vo viere na naplnenie Božieho zaslúbenia o Izákovi, ale telesným spôsobom chcel udalosti vziať do svojich rúk, ovocím čoho bolo narodenie syna Izmaela. Toto boli Abrahámove zlyhania. Napriek zlyhaniam je Abrahámov život veľkým príkladom života viery. Ani naše životy nebudú bez zlyhaní. To však nič nemení na tom, že sa nesmieme utiahnuť, že Boh od nás očakáva život viery a svedectvo viery.

A bez viery nie je možné ľúbiť sa Bohu. Lebo ten, kto prichádza k Bohu, musí veriť, že je, a že tým, ktorí ho snažne hľadajú, je odpolititeľom.

Židom 11:6

Peter Vajda

Poznámky a zdroje:

- A) Ten istý vzor *svedectva viery*, ktorý vidíme pri Noemovi (svedectvo slovom a svedectvo skutkov a života viery), vidíme aj pri Božom Synovi, ktorý sa stal človekom, pri Pánovi Ježišovi Kristovi. Ježiš Kristus svedčil o spásе v ňom samom svojim slovom a svedčil aj svojimi skutkami: „*Verte mi, že ja som v Otcovi a Otec vo mne. A ak nie, pre samy tie skutky mi verte*“ (Ján 14:11). Rovnako ako Noemovi súčasníci a súkmeňovci Noemovi neverili, ani Ježišovi súčasníci a súkmeňovci (podľa tela Židia) Ježišovi neverili (Lukáš 17:25).
- B) Semeno (potomstvo) v tomto verši znamená „*deti Abrahámove podľa viery*“ (Galatským 3:29 – „*A ak ste vy Kristovi, teda ste semenom Abrahámovým a podľa zaslúbenia dedičmi*“), čiže „*deti zaslúbenia*“ (Rímskym 9:8 – „*nie deti tela sú detmi Božími, ale deti zaslúbenia počítajú sa za semá*“).
- C) Pre podrobnejší výklad Abrahámovho potomstva odkazujeme na publikáciu „*Zmluva zaslúbení, podnadpis: Abrahámovo potomstvo*“, SOLAS, Žilina 2017.

Spasenie z viery znamená žiť život viery

Židom kapitola 11 – od Izáka po Jozefa

A viera je podstatou toho, na čo sa človek nadeje, presvedčením o veciach, ktoré sa nevidia.

Židom 11:1

Viera je podstatou toho, na čo sa človek nadeje

Viera je nádej takej povahy, že formuje ľudský život. O každom človeku platí, že jeho presvedčenie (pohľad na svet a život) formuje to, na čo sa v živote nadeje, a jeho nádej formuje to, ako žije. Každý, kto sa nadeje na Boha skrze Ježiša Krista, žije nový život, život viery, a očakáva vzkriesenie z mŕtvych a večný život v oslávenom tele v nebeskej vlasti. O tom je jedenásta kapitola Listu Židom. Je o tom, ako spasenie z viery formuje *život viery*.

Život viery

Život viery pramení zo spasenia z viery samotnej. Spasenie z viery nemôže ostať bez zmeny života, bez toho, aby jeho výsledkom bol život viery. Ak viere chýba nádej na vzkriesenie z mŕtvych a večný život v nebeskej vlasti, potom takáto viera znamená *uverenie nadarmo* (1. Korinským 15:2 v kontexte veršov 2 až 28). Ak sme spasení z viery, tak to znamená, že máme prvotinu Ducha a očakávame synovstvo, očakávame vykúpenie tela (Rímskym 8:23).

Nie je možné mať vieru (spasiteľnú vieru) a nežiť život viery. Viera, ktorá neprodukuje život viery, je mŕtva a nemôže spasiť. Viera sa prejavuje životom viery, poslušnosťou viery, životom spravodlivosti. Viera pôsobí skrze lásku (Galatským 5:6). Prejavuje sa skutkom (skutkami viery). Preto čítame v jedenástej kapitole o ľuďoch viery, ktorí sú nám daní za príklad, že „vierou urobil ten a ten to a to“. Kľúčové pritom je „vierou urobil“, „vierou vykonal“. Je to rovnaké poslanstvo ako poslanstvo veršov Židom 10:38-39. Rovnaké poslanstvo sa zopakuje aj v jedenástej kapitole: „... bez viery nie je možné ľúbiť sa Bohu“ (Židom 11:6). Život viery znamená aj usilovné („snažné“) hľadanie Boha počas svojho zemskeho života vo všetkých životných situáciách a očakávanie Božej odplaty: „A bez viery nie je možné ľúbiť sa Bohu. Lebo ten, kto prichádza k Bohu, musí veriť, že je, a že tým, ktorí ho snažne hľadajú, je odplatiteľom“ (Židom 11:6).

Izák

Určite by sa veľa dalo povedať o živote viery Izáka (1. Mojžišova kapitoly 21 až 35). Spomeňme tú udalosť, keď nastal hlad v zemi a Hospodin prikázal Izákovi nejst' do Egypta, ale ísť do Gerára ku Abimelechovi, kráľovi Filištínov (1. Mojžišova 26:1-2). Boh dal Izákovi tento príkaz spolu so zaslúbením: „Lebo sa mu bol ukázal Hospodin a riekol mu: Neodchádzaj dolu do Egypta, ale bývaj v zemi, o ktorej ti poviem. Bývaj v tejto zemi ako pohostín, a budem s tebou a požehnám ťa, lebo tebe a tvojmu semenu dám všetky tieto zeme a postavím prísahu, ktorú som prisahal Abrahámovi, tvojmu otcovi. A rozmnožím tvoje semeno tak, že ho bude ako hviezd na nebi, a dám

tvojmu semenu všetky tieto zeme, a v tvojom semene budú požehnané všetky národy zeme, pretože Abrahám poslúchol na môj hlas a zachoval moje nariadenie, moje prikázania, moje ustanovenia a moje zákony“ (1. Mojžišova 26:2-5).

Izák Bohu veril a Boha poslúchol (verš 6, pozri aj verš 1). Preukázal tým poslušnosť viery, ktorá je súčasťou života viery. Izák dostal tie isté zaslúbenia ako jeho otec Abrahám. Izák týmto zaslúbeniam veril rovnako ako jeho otec Abrahám. Aj o Izákovi vieme, že v nádeji očakával nebeskú vlasť rovnako ako jeho otec Abrahám (Židom 11:9-10). Všimnime si, ako sa Boh odvolal na Abrahámovu poslušnosť, keď dal Izákovi tie isté zaslúbenia ako Abrahámovi: „... pretože Abrahám poslúchol na môj hlas a zachoval moje nariadenie, moje prikázania, moje ustanovenia a moje zákony.“ Poslušnosť viery potvrdzuje prítomnosť viery. Z toho je zrejmé, že ten, kto je z viery spravodlivý, žije život v poslušnosti viery. Nie je možné byť z viery ospravedlnený, ale nežiť život poslušnosti viery.

Pozoruhodné je, aká stručná je zmienka o živote viery Izáka v 11. kapitole Listu Židom. Jedenásta kapitola uvádza iba jeden skutok viery Izáka: „Vierou (tiež) o budúcnostiach požehnal Izák Jakoba a Ezava“ (verš 20). Ako požehnal Izák Jakoba a Ezava? Jakob, navedený svojou matkou Rebekou, oklamal svojho otca Izáka a vydával sa za Ezava, za prvorodeného syna, aby ľstou uchmatol požehnanie prvorodeného syna. Aj sa tak stalo. Obsahom Izákovho požehnanie Jakoba je zemska prosperita a jeho panovanie (1. Mojžišova 27:28-29), obsahom požehnanie Ezava je podriadenosť Jakobovi, zemske neprosperovanie a život

meča (1. Mojžišova 27:39-40). Nebuďme prekvapení, že sa Ezavovi, prvorodenému, dostalo takéhoto požehnaní. Ezav totiž ešte predtým bláznivo predal svoje prvorodenstvo Jakobovi za misu šošovice, čím sa preukázalo, že v duchovnom zmysle je Ezav telesný, obecný, duchovný smilník (Židom 12:16).

Mohli by sme nadobudnúť dojem, že pri tomto Izákovom požehnaní došlo k strašnému omylu či podvodu. I sám Izák sa „prenáramne zľakol“, keď zistil, čo sa stalo (1. Mojžišova 27:33). Požehnanie prvorodeného je v prípade patriarchov, ktorí dostali zaslúbenia abrahámovskej zmluvy milosti, pričom tieto zaslúbenia boli dané aj ich semenu (ich prvorodenému), nesmierne závažná duchovná záležitosť, ktorá súvisí so zvrchovaným Božím plánom spásy všetkých národov sveta.

Napriek tomu, že sa Izák prenáramne prelakol, všetko sa udialo tak, ako sa malo podľa Božieho zvrchovaného plánu. Ezav bol prvorodeným len podľa tela. Prvorodeným v duchovnom zmysle, podľa vyvolenia milosti v súvislosti so zmluvou zaslúbení, bol Jakob (Rímskym 9:10-13 v kontexte celej kapitoly, pozri aj verš 8). Jakob bol tým semenom, s ktorým Boh uzavrel zmluvu zaslúbení tak, ako predtým s jeho otcom Izákom, tak, ako pred ním s Izákovým otcom Abrahámom. Rebeka to tiež vierou prijala (Rímskym 9:10-12). Keď naviedla Jakoba, aby ľstou uchmatol Izákovu požehnanie, bol to Rebekin skutok viery. Keď Jakob poslúchol svoju mamu, bol to skutok viery.

Aj Izák to vierou prijal napriek tomu, že sa najprv prenáramne zľakol. Jakoba následne vierou požehnal. Stalo sa tak vtedy, keď Jakoba poslal do Cháranu

ku Lábanovi. Požehnal ho takto: „*A Izák povolal Jakoba a požehnal ho... A silný Boh všemohúci nech ťa požehná, nech ťa rozplodí a rozmnoží, aby si bol hromadou národov. A nech ti dá požehnanie Abrahámovu, tebe i tvojmu semenu s tebou, aby si dedične dostal zem svojho pohostinstva, ktorú dal Boh Abrahámovi*“ (1. Mojžišova 28:1-4). Aj z tohto požehnaní je zrejmé, že aj Jakob v nádeji očakával nebeskú vlasť rovnako ako Abrahám a Izák. Keďže toto požehnanie súvisí s abrahámovskou zmluvou a s budúcou prichádzajúcou spásou, Izák toto požehnanie urobil „vierou o budúcich veciach“.

Jakob

Veľa by sa dalo povedať aj o živote viery Jakoba (Izraela). Pozoruhodné opäť je, aká stručná je zmienka o živote viery Jakoba v 11. kapitole Listu Židom. Jedenásta kapitola opäť uvádza iba jeden skutok viery Jakoba: „*Vierou Jakob zomierajúc požehnal každého zo synov Jozefových a poklonil sa na vrch svojej palice*“ (verš 21). Toto požehnanie dokazuje Jakobovu vieru o budúcich veciach, ktoré boli Bohom určené a postavené na Božích zaslúbeniach. Jakob tesne pred svojou smrťou požehnal svojich vnukov, Jozefových synov Manassesu a Efraima, každého osobitne. Jakob toto požehnanie urobil vierou. To znamená, že bolo podľa Božej vôle. Jakob požehnal Jozefových dvoch synov skôr, ako požehnal všetkých svojich synov. Pri tomto požehnaní si týchto dvoch synov vzal na svoje meno, vzal si ich za svojich synov: „*A tak teraz tvoji dvaja synovia, ktorí sa ti narodili v Egyptskej zemi, prv ako som ja prišiel k tebe do Egypta, sú moji, Efraim a Manasses, a budú mi ako Rúben a Simeon. Ale tvoj rod, tvoje deti, ktoré splo-*

díš po nich, budú tvoje; budú sa menovať menom svojich bratov vo svojom dedičstve“ (1. Mojžišova 48:5-6). Toto požehnanie súvisí s dedením zeme zaslúbenia. Toto požehnanie plynie z požehnania, ktorým Boh požehnal Jakoba (1. Mojžišova 48:3): *„... a riekol mi: Hľa, rozplodím ťa a rozmnožím ťa a učiním ťa hromadou národov a dám túto zem tvojmu semenu po tebe za večné vlastníctvo“* (1. Mojžišova 48:4). Zemská rovina tohto požehnania (založeného na zaslúbení) sa týka zaslúbenej krajiny Kanaán, jej zaujatia a rozdelenia medzi kmene Izraelove, avšak duchovná rovina tohto požehnania sa týka nebeskej vlasti. Rovnako ako Abrahám a Izák, aj Jakob očakával nebeskú vlasť a nebeský Jeruzalem.

To, že požehnanie Jakobovo je podľa Božej vôle a že Jakob ho vykonal vierou, je zrejmé aj z toho, že si prekrížil ruky a podobne ako pri Izákovom požehnaní väčšie požehnanie nedostal prvorodený (prvorodený podľa tela) Manasses, ale Efraim (verše 8-22). Jakob následne vierou o budúcich veciach požehnal aj všetkých svojich synov: *„A Jakob povolal svojich synov a riekol: Zídite sa, a oznámim vám, čo sa bude s vami diať v pozdejších dňoch“* (1. Mojžišova 49:1). Tieto požehnania sa týkajú aj rozdelenia zaslúbenej zeme Kanaánu medzi dvanásť pokolení Izraelových. Ale v týchto požehnaníach sú prítomné aj prvky, ktoré sa týkajú večnej spásy a Spasiteľa. Jakob toto požehnanie urobil vierou o budúcich veciach.

Jozef

Pozoruhodné opäť je, aká stručná je zmienka o živote viery Jozefa v 11. kapitole Listu Židom. Jedenásta kapitola

uvádza iba jeden skutok viery Jozefa: *„Vierou Jozef dokonávajúc zmienil sa o vyjdení synov Izraelových z Egypta a prikázal o svojich kostiach“* (Židom 11:22). Jozef veril Božím zaslúbeniam daným Abrahámovi, Izákovi a Jakobovi. Veril, že synovia Izraelovi vyjdú z Egypta a zedia zem, ktorú im Boh slúbil. Preto, keď dokonával svoju zemskú púť, zmienil sa o vyjdení synov Izraelových z Egypta.

Napriek tomu, že bol v Egypte veľmi veľký (vysokého postavenia), vplyvný a bohatý, nevidel svoju budúcnosť a budúcnosť svojich potomkov v egyptskej zemi. Nepozeral na život očami tohto sveta. Očakával naplnenie Božích zaslúbení, pozeral sa na život duchovným zrakom, očami viery. Preto chcel, aby aj jeho kosti boli zložené tam, kde je Bohom zaslúbená vlasť: *„A Jozef zaviazal synov Izraelových prísahou a riekol: Boh vás istotne navštíví, a vtedy vynesiete moje kosti odtiaľto“* (Genezis 50:25). Jozefov príkaz sa vyplnil: *„A Mojžiš vzal kosti Jozefove so sebou, pretože bol veľmi zaviazal synov Izraelových prísahou povediac: Istotne vás navštíví Boh, a preto vynesiete moje kosti odtiaľto hore so sebou“* (Exodus 13:19), *„A kosti Jozefove, ktoré doniesli synovia Izraelovi hore z Egypta, pochovali v Sícheme, na diele poľa, ktoré bol kúpil Jakob od synov Chamora, otca Síchemovho, za sto kesít, a boli synom Jozefovým do dedičstva“* (Józua 24:32).

Viera o budúcich veciach

O takých veľkých Božích mužoch, akými boli Izák, Jakob a Jozef, a o ich životoch viery máme v 11. kapitole Listu Židom len veľmi stručnú zmienku a zaznamenaný len jeden skutok viery. To, čo je

pri týchto troch zmienkach spoločné a kľúčové, je, že to, čo vierou vykonali, vykonali „vierou o budúcich veciach“. Tie budúce veci sa týkali Božích zaslúbení, abrahámovskej zmluvy a Božieho plánu spásy ako izraelského národa, tak aj všetkých národov.

Hoci sa v jedenástej kapitole nespomína Jób, jeho život viery určite stojí za zmienku. Podľa viacerých indícií by sme mohli Jóba zaradiť do doby patriarchov. Pre Jóbov život je charakteristické utrpenie – utrpenie spravodlivého.^{A)} Z knihy Jób je zrejmé, že Jób sa bál Boha, Bohu veril a bol ospravedlnený z viery tak ako Abrahám napriek tomu, že o ňom nie je výslovné napísané: „A Jób uveril Bohu a Boh mu to počítal za spravodlivosť.“ Rovnako je z knihy Jób zrejmé aj to, že z Jóbovej viery pramenila poslušnosť viery a život spravodlivosti. Napriek tomu, že Jób bol spravodlivý, Boh dopustil veľké utrpenie v jeho živote. Jób zakúsil veľké straty a tragédiu vo svojej rodine. Prišiel aj o majetok. Zasiahla ho vleklá a ťažká choroba. Dokonca jeho vlastná manželka ho zradila, duchovne opustila a pokúšala ho na zlé, aby sa rúhal Bohu a zaprel vieru (Jób 2:9 „A jeho žena mu

riekla: *Či sa ešte držíš svojej bezúhony? Zloreč Bohu a zomri!*“). Zlorečiť Bohu a zomrieť je presný opak vytrvania vo viere až do konca. Ani jeho traja najbližší priatelia mu neboli na pomoc, skôr naopak. Jóbovo utrpenie sa stalo takým známym, že dokonca neveriaci ľudia vo svete sa naň odvolávajú.

Dôležitým pri Jóbovom utrpení je rozumieť, že jeho utrpenie nebolo trestom od Boha, bola to skúška viery. Jeho utrpenie je utrpením spravodlivého. Jób v tejto skúške obstál. Obstál *vierou v budúce veci*, mal pevnú nádej na vzkriesenie a večný život: „*Ale ja viem, že môj vykupiteľ žije a posledný sa postaví nad prachom. A keď raz toto všetko rozborí moju kožu, potom zo svojho tela uvidím Boha*“ (Jób 19:25-26). Jeho viera ho preniesla aj cez obrovské utrpenie, ktoré prišlo do jeho života.

Jóbova viera je mocným príkladom toho, že viera je presvedčením o veciach, ktoré sa nevidia – a najmä o budúcich veciach, o vzkriesení spravodlivých a večnom živote –, a o nádeji, ktorá z tohto presvedčenia pramení, ktorá spravodlivého prevedie týmto zemskej životom dokonca aj takým súžením, aké zažil Jób.

*A Boh nádeje nech vás naplní každou radosťou a pokojom vo verení,
aby ste hojnili v nádeji mocou Svätého Ducha.*

Rímskym 15:13

Peter Vajda

Poznámky a zdroje:

A) Pozri články o utrpení veriaceho v *Solas* číslo 10, leto 2010. Linka na kompletne číslo s plnými textami v pdf je <http://casopis.solas.sk/images/stories/solas/casonline/text/solas07.pdf> Článok o Jóbovi „Utrpenie v živote spravodlivého“ sa nachádza na str. 15.

Andrew Murray

Na podobu Ježiša Krista

Úvahy o požehnanom živote a našom premieňaní sa na podobu Božieho Syna

Predslov

Keby sme nášmu čítaniu Biblie venovali viac pozornosti než sa to v skutočnosti deje, zapustili by neviditeľné duchovné pravdy, ktoré Božie slovo predstavuje, oveľa hlbšie korene v našich životoch. Príliš ľahko sa uspokojíme s myšlienkami, ktoré v nás vyvolajú slová Biblie, hoci tieto myšlienky kľžu len po povrchu. Nevenujeme čas tomu, aby sme svoje srdcia zakorenili a upevnili v skutočných duchovných pravdách, ktoré Božie slovo obsahuje. Myslime na to, keď budeme teraz premýšľať o Božom obraze v Kristovi, na ktorý sa i my máme premieňať. Keď sa naše myšlienky budú zaoberať niektorou konkrétnou črtou tohto obrazu, chceme i my zavrieť oči a otvoriť naše srdcia; chceme prosieť o pomoc Svätého Ducha

a veriť mu, až kým skutočne neuvidíme podobu, charakter nášho slávneho učiteľa v tom istom svetle, v ktorom ho ukazuje Božie slovo, a kým v plnosti v našom srdci nebude hlboko a natrvalo vtlačená nebeská krása Pána Ježiša, ktorá, ako vieme, má byť zjavená aj na nás. Hľadme teda uprene na neho, vyvyšujme ho; čím viac ho budeme vidieť, aký je, tým viac mu budeme podobní.

Sme vykúpení k tomu, aby sme uvažovali o Božom obraze zjavenom v človeku Ježišovi Kristovi; aby sme naše najhlbšie vnútro otvorili a oddali jemu, aby mohol v nás prebývať a žiť, a potom aby sme mohli, vyjdúc do sveta, ukazovať nebeskú podobu a ňou svietiť medzi ľuďmi vôkol. To je zmyslom nášho pozemského života.

1. Zostávať v ňom

kto hovorí, že zostáva v ňom, má žiť tak, ako žil on.

1. Jánov 2:6

Zostávať v Ježišovi a žiť ako Ježiš: našej duši sú tu predstavené tieto dve požehnané skutočnosti nového života, ktoré spolu silne súvisia. Ovocím života v Ježišovi je žiť ako Ježiš.

Prvá z týchto dvoch skutočností – zostávať v Ježišovi – nám nie je nijako cudzia. Podobenstvo o viniči a letorastoch a s ním spojený príkaz „Zostaňte vo mne a ja vo vás“ bolo pre nás iste už mnohokrát prameňom bohatých poučení a potešení. A hoci sme si dobre vedomí, že sme sa ešte stále nenaučili úplnému

zotrúvaniu v ňom, i tak smieme z vlastných skúseností zakúšať čiastku radosti duše, ktorá môže povedať: „Pane, Ty vieš všetko, Ty vieš, že chcem zostať v Tebe.“

Druhá skutočnosť – žiť ako Kristus – nie je o nič menej dôležitá než prvá. Leží v nej zaslúbenie úžasnej moci, ktorú poskytuje zostávanie v Pánovi Ježišovi. Jeho život v nás pôsobí tak mocne, že naše chodenie, ten viditeľný svedok nášho vnútorného života, bude jemu podobné. To je ovocie nášho odovzdania sa jemu, aby sme žili cele pre neho. Tieto dve veci

sú neodlučiteľné; zostávanie v Pánovi Ježišovi predchádza chodeniu s ním a zároveň snaha byť jemu podobný pôsobí ešte plnšie zostávanie v ňom. Iba ak je toto naším cieľom, plne si budeme uvedomovať nutnosť vnútorného spojenia s Pánom Ježišom; iba vtedy môže nebeský darca na nás vyliat' plnosť svojej milosti, pretože vidí, že ju použijeme na to, k čomu ju určil on. Niektorí spoznajú, že v tom je dôvod, prečo sa im nedarí zostávať v Ježišovi Kristovi; preto, že v tomto zotrúvaní netúžili aj v chodení podľa jeho príkladu. Slová apoštola Jána vyzývajú, aby sme na tieto dve pravdy hľadeli v ich vzájomnom spojení a v ich vzájomnej súvislosti.

Prvé, čo sa tu máme naučiť, je, že kto túži zostávať v Ježišovi Kristovi, musí aj žiť, ako on žil. Z prírody dobre poznáme, že letorast nesie presne rovnaké ovocie ako vinič, ku ktorému patrí. Život viniča a život letorastu je nerozlučne spojený, preto sa musí aj tým istým spôsobom prejavovať. Keď nás Pán Ježiš Kristus vykúpil svojou krvou a priviedol nás k Otcovi vo svojej spravodlivosti, tak nás nepreanechal našej starej prirodzenosti, aby sme v nej slúžili Bohu tak, ako my dokážeme. Ó, nie; v ňom prebýva večný život, svätý, Boží, nebeský život, a každý, kto je v ňom, prijíma od neho ten istý večný život a jeho svätú, nebeskú moc. Preto môžeme aj prirodzene a oprávnené očakávať, že ten, kto zostáva v ňom a neustále od neho prijíma život, tiež bude žiť tak, ako on žil.

Mocný Boží život však v duši nepôsobí násilím, aby sme boli nedobrovoľne prinútení konať ako Pán Ježiš. Naopak, musí to byť následkom nášho dobrovoľného rozhodnutia, našej silnej túžby, celej našej vôle, aby sme chodili tak, ako chodil Pán Ježiš. S týmto cieľom nám

náš nebeský Otec ukazuje na pozemský Ježišov život a na to, ako zjavoval nebeský život i vtedy, keď sa ponížil do okolností a pomerov nášho ľudského života. A keď od Pána Ježiša prijímeme nový život, keď nás povolá, aby sme ostávali v ňom, aby sme mali ešte plnšiu účasť na tomto živote, vtedy nám poukazuje na svoje pozemské bytie a hovorí, že tento nový život nám daroval preto, aby sme aj my žili tak, ako žil on. „Tak ako ja, aj vy“ – tieto slová nášho Majstra zahŕňajú celý jeho život na zemi a robia ho jednoduchým pravidlom a meradlom nášho života. Keď zostávame v Pánovi Ježišovi, nemôžeme konať nijako ináč než ako on. „Tak ako Ježiš“ – v tejto krátkej, všetko zahŕňajúcej vete je obsiahnutý duchovný zákon kresťanského života. Máme myslieť, hovoriť a konať tak, ako myslel, hovoril a konal on; aký bol Ježiš, takými máme byť aj my.

Druhá úloha, ktorú sa máme naučiť z nadpísaného verša, je vysvetlením prvej: Kto túži žiť ako Pán Ježiš, musí zostávať v ňom.

Je dvojnásobne dôležité, aby sme túto pravdu prijali do srdca. Niektorí majú úprimnú túžbu a snahu nasledovať Ježišov príklad, ale nie sú si vedomí toho, aké nemožné to je bez toho, že by ostávali v Ježišovi. Nedarí sa im to, pretože chcú tento vznešený príkaz „chodiť ako on“ vykonať bez tej moci, ktorá k tomu uschopňuje – bez žitia v ňom. Iní sú v zajatí opačného omylu: poznajú svoju vlastnú slabosť a považujú za nemožné chodiť ako Pán Ježiš. Obe tieto skupiny ľudí – tí, čo sa snažia a sú porazení, i tí, čo sa vôbec nesnažia, pretože čakajú, že budú porazení – potrebujú povzbudenie, ktoré tu chceme zdôrazniť. Kto chce chodiť ako Pán Ježiš, musí ostávať v ňom;

kto ostáva v ňom, má moc, aby žil ako on; táto moc však nepramení z človeka a jeho snáh, ale z Ježiša Krista, ktorého moc sa dokonáva v slabostiach. Práve vtedy, keď som si najlepšie vedomý svojej úplnej bezmocnosti, ale aj predivného spojenia s Pánom Ježišom, ktoré získavam, keď uchopím jeho život, potom vo mne pôsobí jeho moc a som schopný viesť život, ktorý by bol úplne neprístupný mojej vlastnej sile. Týmto spôsobom poznávam, že zostávanie v Pánovi Ježišovi sa netýka len istých časov a príležitostí, ale musí preniknúť celý môj život, bez prestania, aby z neho pramenilo všetko moje konanie aj nekonanie. Tým získavam odvahu brať si vo všetkých oblastiach jeho za svoj vzor, pretože som si istý tým, že moje vnútorné spojenie a podobnosť s ním musia byť viditeľné aj podobnosťou v konaní a živote.

Drahý čitateľ, keď nám Boh dáva tú milosť, aby sme mohli v našich úvahách preniknúť do najhlbšieho významu týchto jeho slov a aby sme porozumeli tomu, čo učia o živote, ktorý sa premieňa do podoby Pána Ježiša Krista, tak sme často postavení pred také výšky a hĺbky, že musíme zvolať: „Ako sa to stane?“ Keď nám Svätý Duch zjavuje nebeskú dokonalosť, ktorá sa ukázala v ľudskom bytí nášho Pána ako v obraze neviditeľného Boha, a hovorí nám „Takto máš chodiť aj ty“, potom prvý dôsledok, ktorý vnímame, je ten, že spozorujeme, ako veľmi sme tomuto vzoru vzdialení. Sme náchylní vzdať sa nádeje a povedať tak ako mnohí: „Neoplatí sa o taký život snažiť, nikdy nedokážem chodiť ako Ježiš!“ V takých okamihoch môžeme nájsť útechu v tejto zvesti: Kto zostáva v ňom, ten dokáže, ten môže žiť tak, ako žil on. Slová nášho Učiteľa „Kto zostáva vo mne, nesie mnoho

ovocia“ sa nám stanú zaslúbením, že on nám k tomu dá aj dostatok sily.

Preto, brat môj, zostávaj v ňom! Každý veriaci je v Kristovi, ale nie každý aj zostáva v ňom, vo vedomej, radostnej a spoľahlivej odovzdanosti celého svojho bytia. Dobre vieš, čo znamená „zostať v ňom“. Spočíva to v tom, že budeme z celej duše podriadení jemu; že on bude neustále naším životom, že mu ho zveríme, že nás bude svojím Duchom viesť vo všetkom, čo príde do nášho každodenného života, a nakoniec aj to, že sa mu cele a bezvýhradne dáme k dispozícii, aby v nás mohol vládnuť a pôsobiť. Z toho potom pramení pokoj plnej istoty, že v nás v každom okamihu pôsobí to, čím máme byť, a že nás bude držať v úplnom odovzdaní sa jemu, aby cez nás mohol bez zábran konať.

Kiež by všetci, ktorí túžia žiť tak, ako žil Ježiš, získali k tomu novú odvahu vďaka pohľadu na to, kým on je a čím chce byť pre tých, ktorí mu dôverujú. On je ten pravý vinič; žiadny vinič nemôže pre svoje letorasty vykonať to, čo koná on pre nás. Musíme byť len ochotní byť jeho letorastami. Oslavujme ho radostným spolaľnutím sa, že on, ten pravý vinič, nás drží svojou všemocnou silou a že nám zo svojej nekonečnej plnosti dá všetko, čo potrebujeme. Ak na neho budeme hľadieť s touto vierou, tak namiesto vzdychania a beznádeje bude znieť hlas chvály, ktorý bude spievať: „Nech je Boh oslávený! Kto zostáva v ňom, ten chodí tak, ako chodil aj on. Nech je Boh oslávený! Ja zostávam v ňom a žijem tak, ako on žil. Áno, nech je Boh oslávený! V požehnanom živote vykúpeného je zostávanie v Pánovi Ježišovi nerozlučne spojené s žitím ako on!“

Môj Pane, vždy, keď premýšľam o tom, čo znamená „Žiť, ako žil Ježiš“, pomôž mi skrze tvojho Svätého Ducha, aby som sa pevne držal tejto pravdy.

Skrátené kapitoly z knihy Andrew Murray *Na podobu Ježiša Krista*. Pôvodný názov knihy v angličtine *Like Christ*. Pre misijné účely pripravila MSEJK Bratislava (2018) pod vedením zodpovedného redaktora Imricha Fülöpa. Publikované so súhlasom zodpovedného redaktora MSEJK.

Určovanie časov, období a kalendáre

Určovanie časov a období

Ludstvo určuje časy – roky, obdobia roku (jar, leto, jeseň, zima), mesiace a dni – na základe periodického (pravidelne sa opakujúceho) pohybu Slnka a Mesiaca na oblohe. Je to presne tak, ako to ustanovil Hospodin, keď stvoril Slnko, Mesiac a hviezdy. Dal ich na určovanie dňa a noci, na znamenia a na určovanie dní a rokov (1. Mojžišova 1:14). Ludstvo pre organizovanie svojho života používa aj *týždeň*. Týždeň sa však neodvíja od žiadneho astronomického javu či pozorovania. Týždeň tvorí sedem dní. Definícia týždňa sa odvíja od vzoru, ktorý Boh ustanovil pri stvorení, ktorý zohľadňuje aj prikázanie zákona (zákon Mojžišovej zmluvy).

Astronomické obdobia

Solárny rok

Solárny rok (nazývaný aj tropický rok) je definovaný ako obdobie, počas ktorého sa Slnko vráti do tej istej polohy na nebeskej oblohe pri pozorovaní z pozície pozorovateľa na Zemi. Je to teda obdobie medzi dvoma jarnými (či jesennými) rovníkmi alebo dvoma zimnými (či letnými) slnovratmi. Solárny (slnečný) rok trvá približne 365,24 dní (365 dní, 5 hodín, 48 minút a 45 sekúnd).

Lunárny mesiac

Je obdobie medzi dvoma rovnakými fázami Mesiaca na nočnej oblohe (ako nov, spln, prvá a posledná štvrt'). Trvá približne 29 a pol dňa (29 dní, 12 hodín, 44 minút a 3 sekundy).

Deň

Je doba jednej rotácie Zeme voči Slnku alebo, inak povedané, obdobie medzi dvoma rovnakými postaveniami Slnka na oblohe (napríklad v nadhlavníku na pravé poludnie). Trvá približne 24 hodín.

Čo je kalendár a na čo slúži

Kalendár je systém organizovania dní do týždňov, mesiacov a rokov. Aj kalendár je prostriedok na určovanie období v roku a všeobecne aj pre datovanie a chronológiu dejín ľudstva. Rok sa delí na ročné obdobia, mesiace, týždne a dni. *Ročné obdobia a mesiace* zvyčajne majú svoje vlastné pomenovanie. Roky a týždne sa zvyčajne označujú číslami. Kalendáre, na rozdiel od astronomických období ako *lunárny mesiac*, *slnečný rok*, používajú kalendárny mesiac a kalendárny rok. Počet dní kalendárneho mesiaca aj kalendárneho roka je celé číslo. Zosúladiť koncepciu kalendárneho mesiaca s lunárnym mesiacom a kalendárneho roka so solárnym rokom predstavuje určitý

problém, s ktorým sa systém kalendárov musel nejakto vysporiadať.

Druhy kalendárov

Lunárny kalendár

Je založený na *lunárnom mesiaci*. Keďže lunárny mesiac trvá približne 29,5 dňa, kalendárne mesiace v lunárnom kalendári majú striedavo 29 a 30 dní. Rok v lunárnom kalendári (lunárny rok) má 12 mesiacov. Dvanásť lunárnych mesiacov spolu predstavuje 354,36707 dňa (354 dní, 8 hodín, 48 minút a 34 sekúnd). Rok v lunárnom kalendári je preto o 11 až 12 dní kratší ako solárny rok. To má za následok, že ročné obdobia (jar, leto, jeseň, zima) v lunárnom kalendári nespádajú stále do tých istých mesiacov, ale v čase sa menia. Tento cyklus má periódu približne 33 rokov.

Lunisolárny kalendár

Je založený na *lunárnom mesiaci* a pevnom počte 12 mesiacov v roku, podobne ako lunárny kalendár. To platí o bežnom roku. Aby tento kalendár bol v súlade so solárnym rokom, raz za dva či tri roky (v tzv. v priestupnom roku) sa pridával extra (trinásť) priestupný mesiac. Lunisolárny kalendár je teda kombinácia lunárneho a solárneho kalendára.

Solárny kalendár

Je založený na *solárnom* (slnečnom) roku. Kalendárne mesiace v tomto kalendári, ktorých je 12, nezodpovedajú lunárnym mesiacom. Sú definované tak, aby súčet ich trvania (v dňoch) zodpovedal trvanie solárneho roku v dňoch, čo je 365 dní v bežnom roku a 366 v priestupnom roku. Kalendárne mesiace preto majú striedavo 30 a 31

dní, pričom jeden mesiac má 28 dní v bežnom roku a 29 dní v priestupnom roku. Fázy Mesiaca nezodpovedajú fixne určitým dňom v mesiaci, ale sa pohybujú v rámci kalendárneho mesiaca.

Gregoriánsky kalendár

Je založený na solárnom roku. Solárny rok trvá (v priemere) 365,24219 dňa. To nie je celé číslo. Kalendár však vždy musí mať počet dní, ktoré sú celým číslom (365 alebo 366 v priestupnom roku). Aby si gregoriánsky kalendár zachoval povahu solárneho kalendára, musí sa synchronizovať (zosúladiť) so solárnym rokom. Deje sa to tak, že vždy za určité pravidelné obdobie (väčšinou, ale nie vždy raz za štyri roky), čiže v priestupnom roku, sa pridáva do kalendára (v mesiaci február) priestupný deň, pretože gregoriánsky kalendár zaostáva za solárnym rokom každý rok približne o štvrtinu (presnejšie o 0,242) dňa.

Gregoriánsky kalendár sa v súčasnosti používa vo väčšine krajín sveta. Bol zavedený v októbri roku 1582, nahradiac a modifikujúc juliánsky kalendár. Rok sa v gregoriánskom kalendári delí na 12 mesiacov. Keďže je to solárny kalendár, mesiace nemajú rovnakú dĺžku trvania. Striedajú sa mesiace 31-dňové a 30-dňové, pričom február má 28 dní a v prípade priestupného roku 29 dní. Keďže je to solárny a nie lunárny kalendár, fázy Mesiaca sa neopakujú v ten istý týždeň a deň daného kalendárneho mesiaca.

Juliánsky kalendár

Je rovnako ako gregoriánsky založený na solárnom roku a používa rovnaké kalendárne mesiace ako gregoriánsky kalendár. Na rozdiel od gregoriánskeho

sa však snaží synchronizovať sa so solárnym rokom tak, že každé 4 roky (bez výnimky) pridáva priestupný deň. Tým sa však po dlhšom období (storočia) rozchádza so solárnym rokom. Približne raz za 128 rokov predbieha solárny rok o jeden celý deň. Ako plynie čas, rozdiel medzi juliánskym a solárnym rokom narastá. V súčasnosti predstavuje 13 dní.

Juliánsky kalendár zaviedol rímsky konzul Július Cézar v roku 46 pred

Kristom. Juliánsky kalendár nahradil dovtedy používaný rímsky kalendár, ktorý bol lunisolárny. Juliánsky kalendár dodnes používa pravoslávna cirkev na slávenie svojich sviatkov. V súčasnosti je juliánsky kalendár posunutý oproti gregoriánskemu o 13 dní. (Nový rok juliánskeho kalendára je 14. januára podľa gregoriánskeho kalendára.)

Peter Vajda

Stručná história izraelského národa

1. časť

Datovanie starozákonnej a novozákonnej doby

Predhovor

Boh si preduložil mať svoj ľud, uprostred ktorého bude bývať a ktorý bude jeho ľuďom. A tak ústrednou témou zapísaného Božieho slova, Biblie (Písma), je vzťah medzi Bohom a človekom. Biblia je jediným zdrojom, z ktorého sa dozvedáme o stvorení nášho materiálneho sveta a človeka a o raných udalostiach ľudských dejín. Časť Písma – Starý zákon, predstavuje pre Židov a veriacich v evanjelium (kresťanov) biblické dejiny ranej doby, v ktorej sa Boh zjavuje človeku osobne, cez nadprirodzené javy a hovorí prostredníctvom prorokov. V Písme je zaznamenané nielen to, čo Boh vykonal v minulosti, ale tiež Boží plán pre budúcnosť – pre Izrael a ľudstvo.

V šťastných i nešťastných obdobiach Izraela vedie Boh, Stvoriteľ vesmíru i človeka, svoj vyvolený národ arénou svetových kultúr. Boh je Bohom nielen Izraela, ale je vládcom riadiacim záležitosti všetkých národov. V dôsledku toho

zaznamenáva celé Písmo, ale hlavne Starý zákon, prirodzené udalosti, ktoré sa prelínajú s nadprirodzenými Božími skutkami a zásahmi. Písmo, ako zjavená Božia pravda, je nadradené sekulárnym zdrojom poznania ľudských dejín. Ďalšie zdroje ako archeológia, literárne sekulárne záznamy a ďalšie oblasti poznania preto môžu slúžiť len ako doplnujúce prostriedky k porozumeniu biblickej zvesti. Mimobiblické zdroje, ku ktorým pri datovaní a chronologizácii prihliadame, sú uvedené za textom jednotlivých častí.

Vlastná história izraelského národa, ktorá je témou tejto série, začína dvanástou kapitolou 1. knihy Mojžišovej povolaním Abrama (Abraháma). Táto „Stručná história izraelského národa“ je doplnkom série článkov „Izrael v dejinách spásy“ s cieľom poskytnúť prehľad dôležitých udalostí, ktoré sú súčasťou histórie tohto národa, ich chronológiu a datovanie.

I. Datovanie, chronológia starozákonnej doby, letopočty a kalendáre

Terminológia

Slovníkový význam pojmov:

- a) *datovanie* -ia s. /lat./ označenie písomnosti, pamiatky, listiny, veci, udalosti dátumom; stanoviť dátum niečoho.

Súvisiace slová:

datácia – opatrenie dátumom, datovanie;

dátum – časový údaj, označenie dňa vzniku niečoho, napríklad dokumentu, udalosti a pod.

- b) *chronológia* -ie ž. /gréc./ usporiadanie javov, dejov, udalostí podľa časového poradia (na časovú os), ako za sebou nasledovali; časová postupnosť; časové poradie

Súvisiace slová:

chrono- i *chron-* /gréc./ prvá časť zložených slov s významom *čas, časový, časomer, časomerný* a pod.

chronologicky /gréc./ usporiadaný z hľadiska časového sledu, postupnosti *chronologický* /gréc./ zostavený v časovom slede; zachovávajúci časový postup

chronologizácia /gréc./ radenie, usporiadanie, zaradenie, umiestnenie dačoho na časovú os; zostavenie časovej postupnosti

- c) *genealógia* -ie ž. /gréc./ náuka zaoberajúca sa štúdiom dejín rodov; rodopis, rodokmeň (jednotlivca, rodiny, rodu)
- d) *chronogenealógia* – genealógia (rodokmeň) z hľadiska celkového času, rodokmeň na časovej osi
- e) *letopočet* – v historickej chronológii systém (sústava) počítania rokov od

stanovenej historicky významnej udalosti. Existuje grécky, rímsky, židovský, moslimský, kresťanský, republikánsky letopočet a aj iné.

- f) *kalendár* -a m. /lat./ súpis dní, týždňov a mesiacov v bežnom roku v časovom postupe s rôznymi údajmi, napr. astronomickými, cirkevnými alebo historickými

Cieľom datovania udalostí je spoľahlivé a čo najpresnejšie určenie dátumu, kedy k danej udalosti došlo, čo potom umožní lepšie porozumenie jej významu. Alebo inými slovami: cieľom je spoľahlivé umiestnenie príslušnej udalostí na časovú os. K tomu je potrebné mať zdroj, ktorý takúto identifikáciu umožní. Takými zdrojmi sú biblické genealógie (rodokmene) a chronogenealógie (chronorodokmene), archeologické vykopávky, archívne materiály a ich kombinácie.¹⁾ Údaje získané archeologickým výskumom sú niekedy dopĺňované datovaním prostredníctvom prirodzenej rádioaktivity niektorých chemických prvkov.

Metódy datovania

Z hľadiska autority a dôveryhodnosti delíme datovacie metódy na biblické a mimobiblické. Biblická metóda vychádza z údajov zapísaných v Písme, v Božom slove. Mimobiblické metódy sú založené na ľudských možnostiach a schopnostiach skúmania, akými sú archeologický výskum, historický výskum a podobne. Vzhľadom na pravdivosť a neomylnosť Písma ako Božieho slova (striktne vzaté sa to týka pôvodných spisov) je biblické datovanie nadradené mimobiblickému datovaniu. Ak vznikne nesúlad medzi biblickým a mimobiblickým datovaním, biblické datovanie treba považovať za pravdivé a dôveryhodné a treba hľadať

spôsoby, ako opraviť mimobiblické datovanie danej udalosti. Biblia má najvyššiu prioritu aj ako zdroj pre datovanie.

Biblická metóda datovania

Je založená na poznaní a údajoch, zdrojom ktorých je zapísané Božie slovo, písma Starého a Nového zákona (kánón). Dejiny ľudstva v období od stvorenia po potopu je možné datovať len biblicky. Toto datovanie je veľmi presné vďaka zapísaným chrono-rodokmeňom. Na základe chrono-rodokmeňov vieme presne datovať aj obdobie od potopy po smrť Jakoba (Izraela), teda obdobie patriarchov. Datovanie na základe chrono-rodokmeňov je v systéme počítania rokov od stvorenia sveta, teda v systéme letopočtu Anno Mundi („rokov sveta“). Prepočtu na náš letopočet (pred Kristom) sa venujeme nižšie. Pravdivosť (dôveryhodnosť) a bezchybnosť tohto datovania sa odvíja od pravdivosti a neomylnosti zapísaného Božieho slova. Stopercentná neomylnosť Božieho slova sa vzťahuje na pôvodné spisy (autografy). Otázky prepisov, opisov, kopírovania a prekladov sa dotkneme tiež nižšie.

Je dôležité uvedomiť si, že obdobie od stvorenia po potopu je možné datovať len biblicky. Mimobiblické datovanie tohto obdobia možné nie je, pretože akékoľvek zdroje z tohto obdobia, ktoré by mohli poslúžiť pre archeologický či historický výskum, boli zničené globálnou katastrofickou potopou za dní Noacha. Mimobiblické datovanie obdobia patriarchov, najmä starovekej Mezopotámie a Egypta pred rokom 2000 pred Kristom, je mimoriadne nedôveryhodné a nepresné z dôvodov, ktoré opíšeme nižšie.

Písmo obsahuje *chrono-rodokmene* len po Jozefa. Pre neskoršie generácie uvádza len *rodokmene*. Rodokmene neposkytujú údaje na časovej osi. Slúžia na relatívne datovanie, nie na absolútne datovanie. Čiastočne k datovaniu prispievajú údaje o rokoch panovania judských a izraelských kráľov. K datovaniu udalostí izraelského národa v systéme nášho letopočtu (pred Kristom a po Kristovi) prispieva mimobiblické datovanie. Dôveryhodnosť a presnosť takéhoto datovania je len taká, aká je dôveryhodnosť a presnosť dátumu určeného historickým či archeologickým výskumom. Užitočnými sú najmä tie udalosti, ktoré dokážeme dôveryhodne a pomerne presne datovať mimobiblickými metódami a stotožniť či skorelovať s biblickými udalosťami.

Mimobiblické metódy datovania

Sú založené na archeologickom alebo historickom výskume. Archeologický výskum je založený na vykopávkach. Vykopávky je potrebné interpretovať a datovať. Ide preto o nepriamu metódu datovania s množstvom nejednoznačností. Vykopané nálezy sa datujú tak, že je snaha ich korelovať (zosúladiť) s dovedy známou históriou či inými archeologickými nálezmi.

Je snaha používať aj metódy datovania založené na fyzikálnych princípoch, ako napríklad pomocou rádioaktívneho rozpadu prvkov, najmä uhlíka. Tieto metódy sú však málo spoľahlivé, často poskytujú veľmi nepresné, zavádzajúce alebo nejednoznačné výsledky.

Súčasťou vykopaných nálezov môžu byť aj písomné záznamy (v rôznych často dovedy nepoznaných jazykoch)

zaznamenané na rôznych nosičoch, ako kamenné dosky či múry budov (mal'by či rytiny), hlinené doštičky, papyrus a podobne). Tieto záznamy nie sú vždy nevyhnutne pravdivé. Napríklad záznamy bojujúcich strán, dvoch národov, zaznamenané jednou aj druhou stranou často vykazujú nezrovnalosti. Sumerské záznamy o panovaní kráľov v starovekej Mezopotámii obsahujú nafúknuté obdobia a zbožšťovanie kráľov, čím vykazujú nedôveryhodný zdroj datovania obdobia spred 2000 rokov pred Kristom. Aj datovanie raných egyptských dynastií je tu veľmi otázne. Nafukujú sa obdobia ich panovania, čím posúvajú dynastie akoby žili ďaleko pred potopou – a to je zrejmy nezmysel.

Historické metódy datovania sú založené na nájdených zachovaných písomnostiach, ktoré obsahujú aj časové údaje, teda na kronikách zapísaných historikmi. Lepšia situácia pre mimobiblické datovanie nastáva pre obdobie mladšie ako 2000 pred Kr. Mnohí archeológovia či historici sa pokúšajú zosúladiť archeologické či historické údaje s biblickými údajmi, aby získali čo najpresnejšie historické datovanie. Približne pre obdobie od roku 620 pred Kristom sa za dôležitý vzťažný zdroj datovania považuje Ptolemaiov kánon^{A)} a ďalšie klasické zdroje, ktoré sú v jednotlivostiach doplňované z babylonských tabuliek a egyptských papyrusov. Rozdielnosti medzi nimi niekedy nepresahujú rozpätie jedného roka a v niektorých prípadoch sa dátum líši len v rozmedzí jedného týždňa alebo je dokonca zhodný.

Uvádza sa, že spoľahlivé datovanie máme od roku 1400 pred Kristom vďa-

ka údajom z Mezopotámie z obdobia Asýrie. Asýrčania každoročne menovali (ustanovili) úradníka (*limmu*)²⁾ a jeho menom sa označoval rok jeho úradu. K príslušnému menu (roku) sa často priradzovali i významné udalosti, napríklad mená kráľov a začiatok ich kráľovania alebo ich vojenské ťaženia a pod. Vznikla tak séria sekvencií overených udalostí. Napríklad k zatmeniu Slnka v roku takéhoto úradníka menom Bur-Sagala došlo 15. júna 763 pred Kristom, čím je fixovaná séria rokov a udalostí od roku 892 až do roku 648 pred Kristom a s doplňujúcim materiálom až od roku 911 pred Kristom.

Pomocou záznamov týchto úradníkov (*limmov*) a eponymov (zoznamov kráľov s menami a dobou ich panovania) sa v asýrskych dejinách historici dostávajú takmer k roku 2000 pred Kristom s najväčšou možnou chybou jedného storočia, ktorá sa znižuje až na jedno desaťročie v dobe od 1400 do 1100 pred Kristom. Babylonské záznamy vládcov a historické rozprávania o kontaktoch medzi asýrskymi a babylonskými panovníkmi pomáhajú datovať históriu oboch kráľovstiev medzi rokmi 1400 až 800 pred Kristom.

Zodpovedné údaje z rozmedzia rokov 2100 až 1200 pred Kristom sa získavajú z egyptských prameňov. Obsahujú zoznamy kráľov, datovanie súdobých pamiatok, záznamy o pohraničnom styku s Mezopotámiou a inými krajinami i niekoľko astronomických úkazov s dátumom a menom vtedajšieho panovníka. Vďaka tomu sa obdobie rokov 2134 – 1786 dá datovať s chybou maximálne desať rokov a podobne aj obdobie rokov 1552 – 1070 pred Kristom.

Obdobie od zhruba 2000 pred Kristom po potopu (cca 2500 pred Kristom) sa nedá spoľahlivo mimobiblicky datovať. Z pohľadu biblického svetonázoru (pravdivosti a neomylnosti Písma) je zrejmé, že staroveké civilizácie (národy) majú svoj počiatok až po celosvetovej katastrofickej potope za dní Noacha (Noeho, cca 2500 pred Kristom) a špecificky po zmätení jazykov v Bábeli (cca 2400 pred Kristom). Akákoľvek udalosť spojená so starovekými civilizáciami sekulárne datovaná na dátum skorší ako cca 2500 pred Kristom je nielen málo dôveryhodne datovaná, ale je datovaná zaručene chybné.

Archeologické objavy sa dopĺňajú rádioaktívnym datovaním, ktoré však je veľmi nespoľahlivé a pre biblickú chronológiu máločo užitočné. Presné (absolútne) datovanie udalostí, najmä dávnej minulosti, pomocou rádiometrického datovania je neriešiteľný problém. Potešujúce však je, že mimobiblické zdroje, najmä archeológia, postupne odкрývajú a potvrdzujú existenciu viacerých udalostí a faktov tak, ako sú zaznamenané v Biblii. Pre biblického veriaceho v evanjelium však táto skutočnosť nie je podstatná, lebo jeho viera je darom od Boha a opiera sa o Písmo, nie o iné zdroje. Veríme tak, ako uvádza Písmo a v moci zjavuje Svätý Duch.

Mezopotámska a egyptská chronológia pomáha datovaniu objavov na území Izraela a biblických udalostí. Pre to je užitočné porovnanie histórie (udalostí) hebrejských kráľovstiev s Asýriou a Babyloniu. Odkryté série vrstiev svedčiace o ľudskom osídlení starovekého Kanaánu^{B)} často obsahujú datovateľné predmety, ktoré sa dajú

spojiť s odpovedajúcimi dátami z mezopotámskych a egyptských zdrojov. Udalosti zo Šalamúnovej doby je možné datovať s chybou desať rokov, ktorá klesá takmer k nule v dobe pádu Jeruzalema a Judského (Južného) kráľovstva v roku 586 pred Kristom.

Do datovania vnášajú nepresnosť aj kalendárne výpočty kralovania jednotlivých kráľov. Podľa tzv. *nástupníckeho systému* sa časť kalendárneho roka, ktorá uplynula od nástupu panovníka na trón po najbližší Nový rok, nezapočítavala ako prvý rok jeho vlády, ale ako „nástupný rok“ (pripisovala sa do rokov vlády jeho predchodcu). Prvý rok kralovania v tomto systéme sa teda počítal od najbližšieho Nového roku (od prvého dňa prvého mesiaca najbližšieho nového roka). Avšak v nenástupníckom systéme počítania rokov kralovania sa časť roka medzi nástupom a najbližším Novým rokom chápala už ako prvý rok vlády a druhý sa počítal od najbližšieho Nového roka. Pre správne porozumenie chronologických údajov v knihách kráľovských a Paralipomenon (kroník) je zvlášť dôležité vedieť, akého spôsobu počítania sa používalo.

Podobne ako s nástupníckym a nenástupníckym systémom pri datovaní je to aj s informáciou, že ten a ten kráľ urobil niečo v prvom alebo v tom a tom roku svojho kralovania. Vysvetlenie na príklade: Kýros vstúpil do Babylona koncom októbra 539 pred Kristom ako víťaz a dobyvateľ a stal sa tam kráľom. V prvom roku svojej vlády vydal dekrét (edikt) o návrate Židov do Jeruzalema. Nepoznáme však presný dátum (deň) vydania dekrétu. Bolo to ešte v kalendárnom roku 539 pred Kristom alebo až v roku 538 pred Kristom? Do datovania to vnáša možnú

nepresnosť (chybu) jedného roka. Podobne je to aj s údajmi o izraelských kráľoch a iných vládcov dávnych vekov, keď sa uvádza, že niečo urobili v tom a tom roku svojho vládnutia. Táto nepresnosť sa hromadí (kumuluje) v reťazci datovania podľa doby vládnutia.

Viac a podrobnejšie sa datovaniu starozákonnej doby venujeme v druhej časti tejto série. Zo svetonázorového hľadiska je dôležitá otázka datovania stvorenia sveta a človeka (ľudstva). Tejto otázke sa viac venujeme nižšie v poslednom odseku tohto oddielu.

Stručne o letopočtoch

V počítaní času bola v staroveku veľká nejednota. Národy, ba dokonca jednotlivé mestské štáty si počítali čas podľa svojho vlastného kalendára. Spomenieme len niektoré z nich.

Letopočet od založenia sveta. K číselnému údaju dátumu sa v tomto letopočte pridáva označenie *AM*. *AM* je skratka latinského výrazu *Anno Mundi* a znamená *rok sveta*. Podľa tohto letopočtu Adam zomrel v roku 930 AM. (Pozri posledný odsek tohto oddielu.)

Grécky letopočet sa počíta od začiatku prvej olympiády v roku 776 pred Kristom.

Rímsky letopočet sa počíta od dátumu založenia Ríma, ku ktorému údajne došlo v roku 752 pred Kristom.

Moslimský letopočet, platný v moslimských oblastiach aj dnes, sa začína rokom 622, ale už nášho letopočtu, teda rok 1 v tomto letopočte je rokom 622 po Kristovi.

Náš letopočet (skratka *n. l.*)

Začal sa počítať od narodenia Ježiša Krista, preto sa roky nášho letopočtu

(*n. l.*) označujú tiež ako: *po Kr.* (*po Kristovi*), anglicky *AC* (*After Christ*) alebo latinsky *Anno Domini* (*AD*, *roku Pána*), alebo u niektorých autorov sa pred príslušný rok dáva znamienko plus („+“). Roky pred rokom 1 *n. l.* sa označujú: *pred n. l.*, *pred Kr.* (*pred Kristom*), anglicky *BC* (*Before Christ*) a u niektorých autorov sa pred príslušný rok dáva znamienko mínus („-“). Rok nula v tomto počítaní času (letopočte) neexistuje.

Náš letopočet počítania času, čiže systém *Anno Domini*, zostavil mních menom Dionysius Exiguus v VI. storočí nášho letopočtu. Žil v Ríme okolo roku 525, kedy dostal od pápeža Jána I úlohu chronologicky usporiadať všetky cirkevné udalosti. Náš letopočet (*Anno Domini*) vytvoril ako vedľajší produkt svojej práce pri určovaní veľkonočných sviatkov.

V súčasnosti sú z rôznych kalendárov najviac používané gregoriánsky, juliánsky^{C)} a židovský kalendár. Podľa židovského kalendára náš 1. december 2 023 je 18. Kislev 5 784. Kislev je deviaty mesiac židovského roka (pozri zdvoj 3).

Biblická chronológia od stvorenia po patriarchov

Keď datujeme udalosti v systéme letopočtu „AM“ (*Anno Mundi*), čiže „od stvorenia sveta“, tak stvorenie sveta a počiatok Adama spadajú do roku 1. Adam zomrel roku 930 AM, Noach sa narodil v roku 1056 AM, potopa nastala o 600 rokov neskôr, teda v roku 1656 AM. Abrahám sa narodil, keď mal Térach 130 rokov,^{D)} čiže 352 rokov po potope v roku 2008 AM.

Tieto údaje o rokoch máme z Písma, z rodokmeňov uvedených v 1. knihe

Mojžišovej (Genezis).^{E)} Významné starozákonné udalosti datuje priamo samotné Písmo tým, že uvádza takzvané „chrono-rodokmene“. Rodokmeň uvádza rodovú líniu bez umiestnenia na časovú os. Chrono-rodokmene uvádzajú, kedy sa dotýčny predok, významný Boží muž, narodil, koľko mal rokov, keď sa mu narodil syn či synovia (spravidla, ale nie výhradne prvorođený syn), koľko rokov žil po splodení syna a koľkých rokov sa dožil (koľko mal rokov, keď zomrel). Chrono-rodokmene umiestňujú rodokmene na časovú os a spojitou pre-pájajú jednotlivé pokolenia z hľadiska času. Príkladom sú chrono-rodokmene v 1. Mojžišovej 5 a 11. Keďže chrono-rodokmene, ktoré sú v Písme zapísané, sú súvislé a nemajú medzery, vieme podľa nich datovať významné udalosti v systéme letopočtu AM. V 1. Mojžišovej 5 je zapísaný chrono-rodokmeň od Adama až po Noacha a jeho synov. V 1. Mojžišovej 11 je zapísaný chrono-rodokmeň od Noachovho syna Sema až po Abraháma.

Abrahámovi sa narodil zaslúbený syn Izák, keď mal sto rokov, v roku 2108 AM (1. Mojžišova 21:5). Abrahám sa dožil 175 rokov, zomrel v roku 2183 AM (1. Mojžišova 25:7). Izákovi sa narodili dvojčičky Ezav a Jakob, keď mal 60 rokov (1. Mojžišova 25:26). Jakob sa teda narodil v roku 2168 AM. Izák sa dožil 180 rokov (1. Mojžišova 35:28), zomrel v roku 2288 AM. Jakob sa dožil 147 rokov (1. Mojžišova 47:28), zomrel v roku 2315 AM. Jozef, Jakobov syn, sa dožil 110 rokov (1. Mojžišova 50:22 a 26), zomrel v roku 2369 AM. Pre obdobie po Jozefovi už Písmo neobsahuje súvislé chrono-rodokmene, ale iba rodokmene.^{F)}

Aby sme mohli spoľahlivo datovať stvorenie sveta (ktoré sa udialo v 6 dňoch) v systéme nášho letopočtu pred Kristom, musíme vedieť v tomto systéme spoľahlivo datovať narodenie Abraháma, čím nám vznikne matematický prepočet medzi datovaním v systéme AM a datovaním v systéme letopočtu „pred Kristom“. Jeden z výpočtov⁴⁾ založených na masoretskom texte kladie narodenie Abraháma^{G)} do roku 2170 pred Kristom. To kladie datovanie^{H)} začiatku potopy do roku 2522 pred Kristom a datovanie stvorenia do roku 4178 pred Kristom.

II. Datovanie a chronológia novozákonnej doby

Na datovanie a chronológiu obdobia izraelského národa od patriarchov po príchod Spasiteľa a éry Novej zmluvy sa pozrieme detailnejšie v ďalších častiach. Teraz sa v stručnosti pozrime na datovanie udalostí novozákonnej éry – obdobia života Pána Ježiša a jeho apoštolov.

Datovanie predovšetkým počiatku tejto doby sa v jednotlivých zdrojoch značne líši. Preto sme sa rozhodli, že jednotlivým udalostiam priradíme najhodnovernejšie dátumy, ku ktorým sme dospeli na základe preskúmania údajov nám dostupných zdrojov. Preskúmali sme tieto zdroje, ale ako s celkom, teda so všetkým, čo sa v nich v súvislosti s datovaním počiatkov novozákonnej doby uvádza, sa s nimi nedokážeme stotožniť. Sú v nich pasáže a výklady, ktoré nie sú v zhode s učením Písma. Preto sme sa rozhodli v tomto oddiele neuvádzať odkazy na jednotlivé zdroje a ani sme ich nezaradili do zoznamu literatúry za článok, aby sme čitateľa odkazom na príslušný zdroj neuviedli

do omylu a na cestu bludu. Preto prosíme čitateľa o pochopenie tohto postupu. Tento postoj vysvetlíme na konkrétnom príklade:

Ide, napríklad, o situáciu, keď z východu prišli traja mudrci (králi), aby sa poklonili Ježišovi, práve narodenému kráľovi Židov. Do Jeruzalema a následne do Betlehema ich priviedla hviezda, ktorá išla pred nimi. Z Matúšovho evanjelia je zrejmé, že hviezda, ktorá ich viedla, bola nadprirodzený úkaz. V rôznych zdrojoch sa však datovanie tejto udalosti, a tým aj následných udalostí, deje s odvolaním sa na astronomické údaje o konjunkcii planét Jupitera a Saturna v súhvezdí Rýb. V iných sa táto udalosť dáva do súvisu s Halleyho kométou. Oba tieto spôsoby datovania Ježišovho narodenia a interpretácia príbehu *Betlehemskej hviezdy* sú očividný nezmysel a evidentná snaha nadprirodzený Boží zásah vysvetliť vedecky ako prirodzený jav. A aj ďalšie iné veci alebo tvrdenia, s ktorými sa nemôžeme stotožniť (výklad Danielovho a Joelovho prorocstva a iné). To, o čo sa s istotou opierame, je poznanie, že *náš letopočet* (n. l.), čiže systém *Anno Domini* počítania času, ktorý zostavil mních Dionysius Exiguus v 6. storočí po Kristovi, je správny.

Pre datovanie udalostí počiatku tohto obdobia je dôležitá chronológia života Ježiša Krista. Ide predovšetkým o tri udalosti: *jeho narodenie, začiatok a koniec jeho služby*.

Historické pozadie Ježišovho života a služby

Keď sa Ježiš narodil, bola Palestína už od roku 63 pred Kristom pod rímskou

nadvládou. Vládli jej Rímom určení panovníci, z ktorých najznámejší bol *Herodes Veľký*. Kráľom bol menovaný v decembri roku 38 pred Kristom, ale vlády v Jeruzaleme sa ujal až v auguste roka 35 pred Kristom a kraľoval až do svojej smrti. Zomrel tesne pred Veľkou nocou okolo 20. marca roku 1 po Kristovi vo veku asi 70 rokov. Po jeho smrti došlo k rozdeleniu územia tohto kráľovstva medzi jeho troch synov.

Herodes Archelaos (23 pred Kristom – 16 po Kristovi), pripadlo mu Judsko a Samária. Bol tam tetrarchom (1 po Kristovi – 10 po Kristovi). V desiatom roku jeho zlej vlády bol zosadený a cisár sa rozhodol pre priamu správu tejto oblasti. Dosadil namiesto Archelaosa rímskeho prokurátora, ktorý bol priamo podriadený vládcovi provincie Sýrie. V dobe Ježišovej služby bol týmto prokurátorom Poncius Pilát (v rokoch 26 až 36 po Kristovi).

Herodes Antipas (20 pred Kristom – 39 alebo 40 po Kristovi). Bol tetrarcha Galilee a Peree. Zastával svoj úrad počas celej Ježišovej služby. Vládol v rokoch 1 po Kristovi až 39 po Kristovi, keď bol zosadený cisárom Caligulom a poslaný do vyhnanstva. Nechal popraviť Jána Krstiteľa a stretol sa s Ježišom pred jeho smrťou.

Herodes Filip (asi 26? pred Kristom – 34? po Kristovi). Po otcovej smrti mu pripadla vláda nad severnou časťou kráľovstva (územie severovýchodne od Galilejského jazera, Iturea, Golanské výšiny, Trachonitis). Keďže jeho manželstvo bolo bezdetné, po jeho smrti boli jeho územia pripojené k provincii Sýria pod správou *Herodesa Agrippu I.* (po krátkom prerušení priamej rímskej

vlády bol judským kráľom až do svojej smrti – kraloval v rokoch 41–44 po Kristovi). Herodes Agrippa I. (bol vnuk Herodesa Veľkého) dal popraviť Jakuba a uväznil Petra (Skutky 12. kapitola).

Herodes Veľký sa preslávil mnohými veľkolepými stavbami, z ktorých najznámejšia je prestavba druhého jeruzalemského (Zerubábelovho) chrámu. Prestavba niesla pomenovanie Herodesov chrám. Tento chrám zničili v roku 70 po Kristovi Rimania počas potlačania židovského povstania. Dodnes sa z neho zachovala len časť západnej časti vonkajšej hradby, ktorá pôvodne obklopovala Chrámovú horu. Nesie pomenovanie *Múr nárekov*.

A. Chronológia Ježišovoho života

a) Ježišovo narodenie

Ježiš sa narodil pred smrťou židovského kráľa Herodesa Veľkého (Matúš 2:1, 13-15; Lukáš 1:5). Narodil sa 25. decembra roku 1 pred Kristom. V tomto roku prebiehalo podľa nariadenia cisára Augusta v celej rímskej ríši sčítanie ľudu, čo je spoľahlivo doložené archívnym materiálom. K sčítaniu došlo vtedy, keď bol Cyrenius vládcom nad Sýriou (Lukáš 2:1-2). V našom letopočte neexistuje rok nula. Ježiš v roku 1 po Kristovi mal teda jeden rok.

Tu uvedieme, prečo sa počiatok letopočtu nekladie presne do dňa narodenia Ježiša Krista. Je to tým, že od čias Júliusa Cézara (od roku 45 pred Kristom) všetky úpravy kalendára vstupujú do platnosti prvým dňom prvého mesiaca nasledujúceho roka. Dionysius Exiguus túto skutočnosť zrejme rešpektoval, takže 1. január roku 1 je prvým dňom nášho letopočtu (AD), pričom Ježiš sa

narodil 25. decembra roku -1 (25. decembra v 1. roku pred Kristom).

Ďalšia poznámka sa týka toho, že deň narodenia Ježiša Krista (25. december) nemá nič spoločné s „kultom Slnka v deň zimného slnovratu“, ako tvrdia niektorí kritici a oponenti tohto dátumu Ježišovho dňa narodenia. K stanoveniu dátumu dňa narodenia sa dospelo rozborom evanjelií a starobylých spisov prvých storočí, do čoho patria aj (alebo hlavne) *Starožitnosti* Jozefa Flávia. Zaviest' tento deň ako *kult Slnka* bola aktivita cisára Aureliana až v roku 274 po Kristovi.

b) Začiatok Ježišovej služby

Podľa Lukáša a Jána

Ježiš verejne vystúpil až potom, ako začal pôsobiť Ján Krstiteľ. Ten začal službu v 15. roku vlády rímskeho cisára Tibéria. Tibérius sa stal cisárom v deň smrti cisára Augusta 19. augusta roku 14 po Kristovi a pätnásty rok jeho vlády začal 19. augusta roku 28 a trval do 19. augusta roku 29. Nevieme presne, kedy Ján začal kázať na púšti, ale bolo to ešte pred 19. augustom roku 29.

Medzi Ježišovým narodením a začiatkom jeho služby leží doba „asi tridsať rokov“ (Lukáš 3:23). Ježiš dosiahol vek 30 rokov 24. decembra roku 30 a jeho verejná služba sa počíta od vodného krstu v rieke Jordán, ktorý vykonal Ján. Ku krstu došlo, ako uvádzajú zdroje, 8. decembra roku 30, teda sa podľa Lukáša dá povedať, že už mal „asi 30 rokov“. Po Ježišovom krste nasledovalo obdobie, ktoré zahrňovalo 40 dní pobytu na púšti, povolanie niektorých učeníkov, svadbu v Galilejskej Káne a krátky pobyt v Kafarnaume (Ján 1:35-

49, 2:11-12). Po týchto udalostiach Ježiš počas prvého roka svojej verejnej služby šiel do Jeruzalema sláviť prvú Paschu (Veľkú noc, Ján 2:13), ktorá pripadla na 26. marec roku 31 po Kristovi.

c) Koniec Ježišovej služby

Ježiš bol ukrižovaný v dobe pôsobenia judského prokurátora Poncia Piláta, teda určite v niektorom roku v rozmedzí rokov 26–36 po Kristovi. Podľa Jánovho evanjelia Ježiš mal v Jeruzaleme účasť na troch sviatkoch Paschy. Počas tretej bol ukrižovaný.

Boli to nasledovné Paschy:

- Prvá 26. marca 31 po Kristovi
- Druhá 14. marca 32 po Kristovi
- Tretia 3. apríla (piatok) 33 po Kristovi

Zhrnutie

Dôležitými medzníkmi v živote Ježiša Krista z Nazareta sú:

- a) Ježiš sa narodil 25. decembra roku 1 pred Kristom.
- b) Verejne začal slúžiť po krste začiatkom decembra roku 30. Mal približne tridsať rokov.
- c) Bol ukrižovaný v piatok 3. apríla roku 33 po Kristovi. O dĺžke jeho služby, ktorá trvala asi tri až tri a pol roka, sa usudzuje podľa účasti na troch slávnostiach Veľkej noci.

B. Chronológia apoštolského obdobia

Apoštolské obdobia začína dňom Letníc, dňom vylitia Svätého Ducha na asi 120 učeníkov Ježiša Krista zhromaždených v Jeruzaleme. Je pravdepodobné, že udalosti v ranom období vzniku Cirkvi postupovali veľmi rýchle. Ako zdroj datovania a chronológie

pre väčšinu historikov slúži Kniha skutkov doplnená údajmi z epištol (apoštolských listov) a zo židovských i svetských prameňov. Podľa údajov z týchto zdrojov je možné načrtnúť datovanie a chronológiu tohto obdobia. Robí sa tak hlavne cez údaje o pôsobení apoštola Pavla: *Pavlovo obrátenie, návštevy Jeruzalema, misijné cesty, jeho uväznenie a smrť.*

Zo svetských dejín za najistejší dátum tejto doby (s presnosťou jedného roka) je považované obdobie funkcie prokonzula Acháje, ktorú vykonával Gallion (Skutky 18:12). Jeho vláda sa kladie do rokov 51–52 po Kristovi.

Keby bol Gallion do úradu dosadený len krátko pred udalosťou zo Skutkov 18:12, potom by Pavlov pobyt v Korinte mohol spadať do doby medzi jeseň roka 50 a jar 52. To súhlasí s *nedávnym príchodom* Žida Akvilu a jeho ženy Priscilly z Itálie, ktorý sa datuje do roku 50.

Ďalšie udalosti tejto doby, ktoré sa považujú za spoľahlivo datované:

Smrť Herodesa Agrippu I. (Skutky 12:20-23) na jar v roku 44 po Kristovi.

Hlad za cisára Klaudia (Skutky 11:28) v rokoch 44–48 po Kristovi.

Vypovedanie Židov z Ríma za cisára Klaudia (Skutky 18:2) v roku 49 po Kristovi.

Úradovanie prokonzula Galliona (Skutky 18:12) – roky 51–52 po Kristovi.

Úradovanie prokonzula Felixa (Skutky 23:26, 24:27) – roky 52–60 po Kristovi.

Úradovanie prokonzula Festa (Skutky 24:27) – roky 60–62 po Kristovi.

Datovanie a chronológia služby apoštola Pavla

Pavol sa obrátil po Štefanovej smrti asi v roku 34. Po svojom obrátení strávil tri roky v oblasti Damašku (Galatským 1:18). Potom navštívil Jeruzalem a zdržal sa tam 15 dní. Potom odtiaľ odišiel do Tarzu. V Tarze a Cilícii kázal asi 5 rokov a potom ho Barnabáš priviedol do Antiochie. Druhýkrát po svojom obrátení navštívil Jeruzalem po 14 rokoch (koniec roka 46 a začiatok 47, keď s Barnabášom priniesli z Antiochie do Jeruzalema finančnú podporu).

Pavol a Barnabáš zanesli zbierku do Jeruzalema a vrátili sa späť. Po návrate v tomto istom roku odišli z Antiochie na prvú misijnú cestu (začiatkom roka 47). Kázali na Cypre a v mestách južnej Galácie. Potom sa vrátili do Antiochie. Koniec prvej cesty sa datuje na koniec roka 48. Pavol s Barnabášom sa v roku 49 zúčastnili apoštolského rokovania (koncilu) v Jeruzaleme (Skutky 15).

Druhá misijná cesta začala krátko po skončení koncilu v Jeruzaleme ešte v roku 49. Do Korintu Pavol prišiel na jeseň v roku 50 a opustil ho na jar 52. Počiatok úradovania prokonzula Galliona (roky 51–52 po Kristovi) určuje pomerne presne dobu pobytu Pavla v Korinte. Pavol kázal v Korinte celkovo jeden rok a šesť mesiacov (Skutky 18:11). Po udalosti s Gallionom (verš 12) Pavol pobudol v Korinte ešte mnoho dní (verš 18) a potom cez Kenchrey odišiel do Efezu a späť do Antiochie (verše 19–22). Tým sa asi koncom roka 52 alebo začiatkom roka 53 skončila druhá Pavlova misijná cesta.

Tretia misijná cesta (tzv. egejské obdobie) je datovaná do rokov 53–58. Začala v Antiochii v roku 53 a skončila v Jeruzaleme, kam sa Pavol navrátil na jar v roku 58. V Jeruzaleme bol zatknutý a odvedený do Cézarey, kde za prokonzula Felixa bol dva roky väznený v domácom väzení (v rokoch 58–60). Dvojročné Pavlovo väzenie v Cézarei skončilo za úradovania prokonzula Festa, Felixovho nástupcu. Počas jeho úradovania bol Pavol deportovaný do Ríma. Z Cézarey odišli loďou na jeseň roku 60. Na mori stroskotali a zimu strávili na Malte. Do Ríma prišli na jar alebo v lete roku 61. Ďalšie dva roky Pavol strávil v domácom väzení v Ríme a „kázal kráľovstvo Božie a učil o Pánu Ježišu Kristovi úplne smelo a bez prekážky“ (Skutky 28:31). Týmto konštatovaním a rokom 63 končí Kniha skutkov.

Pavol s najväčšou pravdepodobnosťou bol z väzenia prepustený v roku 63. Po prepustení sa znova horlivo pustil do práce na budovaní cirkvi a upevňovaní zborov. Po nejakej dobe bol opäť uväznený a čakala ho smrť. Pavol zomrel asi v roku 67 počas vlády cisára Nera (vládol v rokoch 54–68 po Kristovi). Traduje sa, že bol popravený. Nevie sa však s istotou, aký bol jeho koniec.

Popavlovské obdobie

Počas apoštolského obdobia sa bohoslužobný život v Jeruzaleme sústreďoval okolo tzv. Herodesovho chrámu. Herodes prestaval druhý jeruzalemský chrám (Zerubábelov) a chrámové návršie. Napriek tomu, že podstatná prestavba chrámu bola dokončená o desať rokov od začiatku prestavby (asi v roku 4 pred Kristom), práce na

dokončení pokračovali až do roku 64 po Kristovi. Do tohto už obnoveného chrámu priniesli Jozef s Máriou Ježiša na ôsmy deň po jeho narodení.

Chrám bol zničený v roku 70 po Kristovi rímskym vojskom pod velením Tita Vespaziána, ktorý bol potom v rokoch 79–81 po Kristovi rímskym cisárom. Mnohých Židov zajali a ako vojnovú korisť odviedli do Ríma. Titus Caesar Vespasianus zomrel prirodzenou smrťou a po ňom vládu v Ríme prevzal jeho mladší brat Domicián.

Cisár Domicián vládol v rokoch 81–96. Počas jeho vlády bol apoštol Ján vo vyhnanstve na ostrove Patmos. Ján zomrel prirodzenou smrťou počas vlády cisára Trajána. Za najpravdepodobnejší dátum jeho smrti sa považuje rok 100 po Kristovi. Smrťou apoštola Jána skončilo apoštolské obdobie.

Nie je k dispozícii ani jedno dielo, ktoré by písomnou formou podávalo históriu Cirkvi od záveru a ukončenia Knihy skutkov do konca prvého storočia. O udalostiach tejto doby máme informácie z jednotlivých kníh novo-zákonného kánonu a z poznámok v dielach tzv. *ranych cirkevných otcov*. Určenie dátumu a miesta vzniku novo-zákonných kníh z tejto doby je veľmi problematické, takže je takmer nemožné zostaviť chronologicky správny a presný obraz tejto doby a celého apoštolského obdobia.

Dôležitým medzníkom v Izraeli v po-apoštolskom období bolo protirímske povstanie, ku ktorému došlo pod vedením falošného proroka Bar Kochbu v rokoch 132–135 po Kristovi. Rímske vojská na rozkaz cisára Hadriána povstanie kruto potlačili, zničili mesto Jeruzalem a židovské obyvateľstvo rozptýlili. Obe udalosti, zničenie chrámu v roku 70 a potlačenie povstania Bar Kochbu, znamenali definitívne a konečné rozptýlenie židovského obyvateľstva medzi národy sveta.

Ovocie Pavlových misijných ciest

Príchodom do Jeruzalema z tretej cesty sa skončila najaktívnejšia časť Pavlovej činnosti medzi pohanmi. Pavlova misia medzi pohanmi trvala približne desať rokov. K tomu treba prirátať štyri roky väzenia – dva roky v Cézarei a dva roky v Ríme. Za toto obdobie Pavol vybojoval pre uverivších evanjeliu z pohanov a Židov

slobodu od jarma zákonníctva. Vybu-
doval pevnú reťaz kresťanských zborov
od Sýrskej Antiochie až do Macedónska,
Acháje a Ilýrie. Vychoval celý rad svojich
spolupracovníkov a nasledovníkov, ako
boli Lukáš, Timotej, Sílas, Aristarchos,
Titus a iní, ktorí boli schopní pokračovať
v diele na Božej roli.

Napísal štrnásť epištol, ktoré sú zá-
kladným dielom v otázkach kresťanskej
viery a učenia. Svojimi kázňami položil
základ biblického učenia a apologetiky.
Napriek prekážkam zo strany nepria-
teľov v moci Svätého Ducha ukotvil
a upevnil Cirkev z pohanov a Židov na
pevnom základe Božej milosti.

Záverom o datovaní a chronológii

Ako môžeme porozumieť už i z toho,
čo uvádzame v tomto článku, presné
(absolútne) datovanie a chronológia
udalostí je pre nedostatok sekulárnych
a nepresnosť existujúcich zdrojov prak-
ticky nemožná. Čím ďalej do minulosti,
tým je nepresnosť datovania na základe
sekulárnych zdrojov väčšia a väčšia. Ani
Písmo (Biblia) neposkytuje datovanie
celej chronológie dejín ľudstva. Niektoré

úseky histórie (časové sekvencie) sú
biblicky datované spoľahlivo na základe
chrono-rodokmeňov (chronogenea-
lógie). Obdobie od stvorenia sveta po
patriarchov je datované s presnosťou
jedného roka v systéme letopočtu Anno
Mundi. Prevod datovania tohto obdo-
bia do systému nášho letopočtu (pred
Kristom, pred n. l.) je sprostredkovaný
udalosťou, ktorú je možné spoľahlivo
datovať aj historicky na základe se-
kulárnych záznamov. Pre biblických
veriacich je pritom povzbudzujúce, že
mnohé archeologické a archívne nálezy
dokumentujú udalosti tak, ako sú zazna-
menané v Biblii.

To, že často nepoznáme presný
dátum jednotlivých udalostí v absolút-
nom zmysle, ich presné umiestnenie
na časovej osi, aj keď by sme si to tak
želali, nás nemusí trápiť. Oveľa dôleži-
tejšie ako poznanie dátumu je poznanie
a prijatie obsahu biblickej udalosti
a zvesti toho, čo táto udalosť pre život
jednotlivca znamená. Som presvedče-
ný, že toto je primárny zámer Božieho
zjavenia v Biblii tak, ako ho dal zapísať
Svätý Duch.

Drahoslav Vajda

Zdroje a poznámky k 1. časti

Zdroje:

- 1) J. D. Douglas (vedúci editor) a kol., *Nový biblický slovník*, Návrat domů, Praha 2017, heslo: *Chronologie Starého zákona*; ISBN 978-80-7255-393-8
- 2) Samuel J. Schultz, *Starý zákon mluví*, Czech edition, 1991, Viena, Austria
- 3) Židovský kalendár – december 2023
https://calendar.zoznam.sk/jewish_calendar-sk.php
- 4) Hasel, G.F.: *The meaning of the chronogenealogies of Genesis 5 and 11*, *Origins* 7(2):53–70
<https://www.grisda.org/origins-07053>
- 5) Jonathan Sarfati: *Biblical chronogenealogies*, *Journal of Creation* 17(3):14–18, CMI,
<https://creation.com/biblical-chronogenealogies>

Poznámky:

A) Klaudios Ptolemaios bol významný grécky učenec. Žil v rokoch 70–161 po Kristovi pravdepodobne v egyptskej Alexandrii. Vytvoril kánon, v ktorom sú vymenovaní babylonskí a perzskí vládcovia od roku 747 až po rok 332 pred Kristom. Okrem toho sú v ňom menovaní aj grécki vládcovia Filip a Alexander, egyptskí ptolemajovskí vládcovia a rímski vládcovia až do roku 160 po Kr. Ptolemajove astronomické, zemepisné, historické a chronologické informácie sú pre súčasných historikov nesmierne dôležité.

B) Názvom *Palestína* bolo pomenované pôvodne územie Kanaánu. Vznik tohto pomenovania sa datuje do druhého tisícročia pred Kristom do obdobia, keď sa do Kanaánu dostali filištínske kmene a usadili sa tam. Názov *Palestína* sa pôvodne vzťahoval k územia nepriateľov Izraela, k Filištíncom. Postupne sa tak nazvalo celé územie Kanaánu.

C) Kalendáre

Staroveké národy používali prevažne rôzne lunárne kalendáre založené na pozorovaní fáz Mesiaca, teda na trvaní lunárneho mesiaca. Neskôr sa zaviedli aj lunisolárne kalendáre, ktoré sa snažili dať do súladu dĺžku kalendárneho roka so slnečným rokom. Pred príchodom nášho letopočtu zaviedli Rimania solárny kalendár, ktorý je základom pre kalendár, ako ho poznáme dnes.

Juliánsky kalendár

Vytvoril ho v roku 46 pred Kristom astronóm Sosigen a do praxe ho zaviedol *Gaius Iulius Caesar* (*13. júl 100 pred Kristom – †15. marec 44 pred Kristom). Začal platiť od roku 45 pred Kristom. *Gaius Iulius Caesar*, slovensky (*Gaius*) *Július Cézar*, bol významný rímsky vojvodca a politik žijúci počas *neskorej rímskej republiky*. Zaviedol viacero reforiem a zohral významnú úlohu v prechode rímskeho štátu od republiky k cisárstvu.

V juliánskom kalendári boli zavedené obyčajné a priestupné roky. Dĺžka dvanástich mesiacov juliánskeho kalendára bola stanovená tak, aby obyčajný rok mal 365 dní. V tzv. priestupnom roku (je ním každý štvrtý rok) bol vo februári pridaný jeden deň a tento rok mal 366 dní. V niektorých častiach sveta bol juliánsky kalendár platný až do 20. storočia. V niektorých cirkevných kruhoch platí dodnes. Od 16. storočia bol postupne nahrádzaný gregoriánskym kalendárom. Pravoslávna cirkev používa juliánsky kalendár dodnes na výpočet dátumu Veľkej noci a taktiež podľa neho oslavuje Vianoce.

Juliánsky kalendár je kalendár solárny. Kalendárny rok juliánskeho kalendára sa však líši od astronomického solárneho roka. Astronomický solárny (tropický) rok trvá 365,2422 (presnejšie 365,2418981) dňa. Juliánsky kalendár však počíta s dĺžkou solárneho roka 365,25 dňa, a preto sa pridáva raz za každé štyri roky na koniec februára 1 priestupný deň. Napriek tomu sa juliánsky kalendár rozchádza so solárnym rokom o 1 deň za 128 rokov. V roku 1582 (keď bol zavedený gregoriánsky kalendár) odchýlka činila už desať dní.

Gregoriánsky kalendár

Tento kalendár je pomenovaný podľa rímskeho pápeža Gregora XIII. Bol prijatý v roku 1582 a používa sa dodnes. V skutočnosti je to len upravený juliánsky kalendár. Jeho cieľom bolo uviesť do súladu kalendárny (juliánsky) a slnečný (astronomický tropický)

rok. Gregor XIII. zrušil rozdiel nadbytočných desiatich dní juliánskeho kalendára pomocou pápežskej buly, v ktorej nariadil, aby po štvrtku 4. októbra 1582 nasledoval hneď piatok 15. októbra 1582.

Aby sa zabránilo vzniku nadbytočných dní, ako to bolo v prípade juliánskeho kalendára, gregoriánsky kalendár nepridáva priestupný deň raz za každé 4 roky. V gregoriánskom kalendári sa menia počas každých 400 rokov 3 priestupné roky na obyčajné roky. V praxi je to urobené tak, že *roky na konci storočia sú priestupné iba vtedy, ak sú deliteľné číslom 400 bez zvyšku* (takým je rok 1600, 2000 atď.). Rok 1700, 1800 a 1900 preto nebol priestupným (a priestupným nebude ani rok 2100). V týchto rokoch február mal namiesto 29 len 28 dní.

Gregoriánsky kalendár so svojim systémom pridávania priestupných dní pracuje s dĺžkou solárneho roka 365,2425 dňa, čo sa od astronomického roka odlišuje iba o 0,0003 dňa. Táto odchýlka narastie na rozdiel jedného dňa až o 3600 rokov (niektoré zdroje uvádzajú 3300 rokov). V súčasnosti je medzi kalendárom juliánskym a gregoriánskym rozdiel 13 dní, pričom gregoriánsky kalendár v dátume predbieha juliánsky. Tento rozdiel je platný pre obdobie rokov 1900 – 2099. Ak napr. podľa gregoriánskeho kalendára máme v týchto rokoch 7. januára, tak podľa juliánskeho máme 25. decembra. Preto na 7. januára pripadá 1. vianočný sviatok niektorých cirkví východnej ortodoxie. Tak je to napríklad v cirkvách: Jeruzalemský patriarchát, cirkev Arménska, Ruska, Srbska, Macedónska, Gruzínska a staroorientálna cirkev Sýrie, cirkev Koptská, Eritrejská a Etiópska.

Súčasný rozdiel medzi juliánskym a gregoriánskym kalendárom (13 dní) potrvá do 1. marca 2100, keď sa navýši na 14 dní. V roku 2100 február v gregoriánskom kalendári namiesto 29 bude mať len 28 dní.

D) V chrono-rodokmeni po potope čítame, že (1. Mojžišova 11:26): „A Térach žil sedemdesiat rokov a splodil Abrama, Náchora a Hárana“. To sa na prvý pohľad javí tak, že Abrahám sa narodil svojmu otcovi, keď mal Térach 70 rokov. Pozorným štúdiom však zistíme, že Abrahám sa narodil svojmu otcovi, keď mal Térach 130 rokov. Vyplýva to z toho, že Abrahám mal 75 rokov, keď vyšiel z Chárana po Térachovej smrti, ktorý zomrel vo veku 205 rokov (130 = 205 – 75; 1. Mojžišova 11:32, 12:4 a Skutky 7:4).

E) Čo sa týka textu Starého zákona, existujú tri hlavné zdroje⁵⁾: masoretský text, Septuaginta (označovaná aj ako LXX) a Samaritánsky Pentateuch. Masoretský text používajú protestantské preklady (anglický preklad kráľa Jakuba, Bible kralická, Roháčkov preklad atď.), pretože ho považujú za najdôveryhodnejší zdroj starozákonných textov. Prepisovači zvaní *masoretí* štandardizovali hebrejský (a miestami aramejský) text, ktorý pôvodne pozostával len zo spoluhlások – zaviedli preň vokalizačný systém. Kvôli výslovnosti doplnili do textu samohlásky (vokalizačné znaky). Nie sú známe spisy, ani ich pôvod, ktoré pri prepisoch používali. Masoretský text vznikol prepismi počas viacerých storočí. Najstarší dochovaný známy úplný masoretský text je z roku 1008 n. l. (po Kristovi).

Septuaginta je grécky preklad Starého zákona, ktorý vznikol v treťom storočí pred n. l. (pred Kristom). Tento preklad bol po svojom vzniku značne rozšírený. Používali ho

najmä Židia žijúci v cudzích krajinách, ktorí už bežne nehovorili hebrejsky, ale používali gréčtinu. Septuaginta sa v niektorých pasážach líši od masoretského textu.

Samaritánsky Pentateuch (päť kníh Mojžišových) je hebrejská verzia piatich Mojžišových kníh, ktorá vznikla v prvom storočí pred Kristom v Samárii, na území a v prostredí, kde žilo zmiešané pokolenie Židov a asýrskych kolonizátorov (presídlených asýrskych zajatcov z iných národov).

Textové rozdiely medzi Septuagintou a masoretským textom sa týkajú aj biblickej chronológie. Podľa Septuaginty žil Matuzalem ešte 14 rokov po potope, čo, samozrejme, je zjavná chyba, ktorá vznikla pri prepise či preklade.

F) Rodokmene, na rozdiel od chrono-rodokmeňov, nie sú zasadené na časovú os. V Písme nachádzame dva druhy rodokmeňov: typu *otec-syn* a *predok-potomok*. Rodokmene predok-potomok sú typu „predok ten a ten splodil rodovú líniu, ktorá vyústila do potomka toho a toho“. Príkladom je rodokmeň v Matúšovi 1:1-17, ktorý je členený do troch sekvencií (skupín) po 14 predkoch. Toto členenie (táto forma), táto schéma je úmyselná a nepredstavuje skutočnú súvislú rodovú líniu. Rodokmeň Ježiša v Matúšovi 1:1-17 je selektívny a nespojitý. Vieme to z písem Starého zákona, ktoré uvádzajú rovnakú rodovú líniu. Napríklad v Matúšovi 1:8 nachádzame, že Jorám splodil Oziáša. Avšak v písmach Starého zákona sa dočítame (2. Kráľov 8:25, 11:2, 14:1, 14:21), že kompletná rodová línia od Joráma (Jehoráma) po Oziáša (Azariáša) bola Jehorám–Achaziáš–Joas–Amaziáš–Azariáš (Uziáš). V rodovej línii vo verši Matúš 1:8 sú teda vypustené (chýbajú) tri generácie od Joráma po Oziáša. Text v tomto verši „Jorám splodil Oziáša“ treba chápať tak, že Jorám splodil rodovú líniu, ktorá vyústila do potomka Oziáša (v starozákonných textoch známeho ako Uziáš či Azariáš), či inak povedané, Jorám splodil pra-pravnuka Oziáša. Toto (selektívnosť a neúplnosť rodových línii) však nikdy neplatí o chrono-rodokmeňoch, pretože v chrono-rodokmeňoch sú číselné časové údaje.

G) K datovaniu narodenia Abraháma⁴⁾ v systéme letopočtu pred Kristom napomáha niekoľko chronologických údajov z Písma. Výstavba Šalamúnovho chrámu začala 480 rokov po vyjdení z Egypta (1. Kráľov 6:1), čo bolo v štvrtom roku vlády kráľa Šalamúna, čiže 970 alebo 971 pred Kristom. Tým datujeme exodus izraelského národa z Egypta do roku 1450 pred Kristom (1450 = 970 + 480). Izraelský národ prebýval v Egypte 430 rokov (2. Mojžišova 12:40). Izraelský národ teda odišiel dole do Egypta v roku 1880 pred Kristom (1880 = 1450 + 430). Jakob (Izrael) mal 130 rokov, keď odišli dolu do Egypta (1. Mojžišova 47:9). Izák mal 60 rokov, keď sa mu narodil Jakob (1. Mojžišova 25:26). Abrahám mal 100 rokov, keď sa mu narodil Izák (1. Mojžišova 21:5). Spočítaním týchto časových intervalov pre narodenie Abraháma dostaneme rok 2170 pred Kristom. Z toho vyplýva datovanie potopy na 2522 pred Kristom a datovanie stvorenia na 4178 pred Kristom.

H) Ak by sme pre biblické datovanie použili iné texty písem Starého zákona než masoretský text, o ktorých však existujú viaceré indície, že sú zaťažené chybami pri prepise či preklade, dospeli by sme k najskoršiemu možnému dátumu stvorenia (v prípade použitia Septuaginty), a to približne roku 5400 pred Kristom.

Oznam

Milí odberatelia a čitatelia časopisu Solas!

Koncom kalendárneho roku 2024 plánujeme ukončiť vydávanie časopisu *Solas* a postupne aj činnosť občianskeho združenia Solas. Ďalšie informácie v budúcich číslach.

Vedenie o. z. Solas a redakčná rada časopisu

Solas číslo 61, 16. ročník, 2023/4 (zima)

Časopis *Solas* vydáva občianske združenie Solas, Smreková 11, 010 07 Žilina 7.
IČO: 42064619. Je evidovaný Ministerstvom kultúry SR pod číslom EV 22/08.

Vychádza štyrikrát do roka.

Je nepredajný. Odberateľom ho zasielame bezplatne.

Číslo 61 vyšlo 1. decembra 2023 v náklade: 1 140 ks.

Tlač a distribúcia: Alfa print, s. r. o., Martin, www.alfaprint.sk

Žiadosti o zaradenie do zoznamu odberateľov pošlite na poštovú alebo e-mailovú adresu redakcie.

Dobrovoľné finančné príspevky a dary môžete posielat' na účty:

Z územia Slovenska: VÚB Žilina, číslo účtu: SK08 0200 0000 0024 8691 6455;

Zo zahraničia: Číslo účtu v tvare IBAN: SK08 0200 0000 0024 8691 6455,

SWIFT: SUBASKBX; VÚB, Mlynské nivy 1, SK 829 90 Bratislava 25, Slovakia, Europe.

Fotografie: Redakcia *Solas*

Zodpovedný redaktor: Drahoslav Vajda, <http://drahoslav.solas.sk>

Poštová adresa redakcie: Redakcia *Solas*, P. O. Box 76, 010 07 Žilina 7, Slovensko
(Address: Editorial Board *Solas*, P. O. Box 76, SK 010 07 Zilina 7, Slovakia, Europe)

Tel. číslo redakcie: +421 948 444 155

e-mail: redakcia.solas@solas.sk; solas@solas.sk
web stránky: www.solas.sk; casopis.solas.sk; blog.solas.sk

ISSN 1337-883X

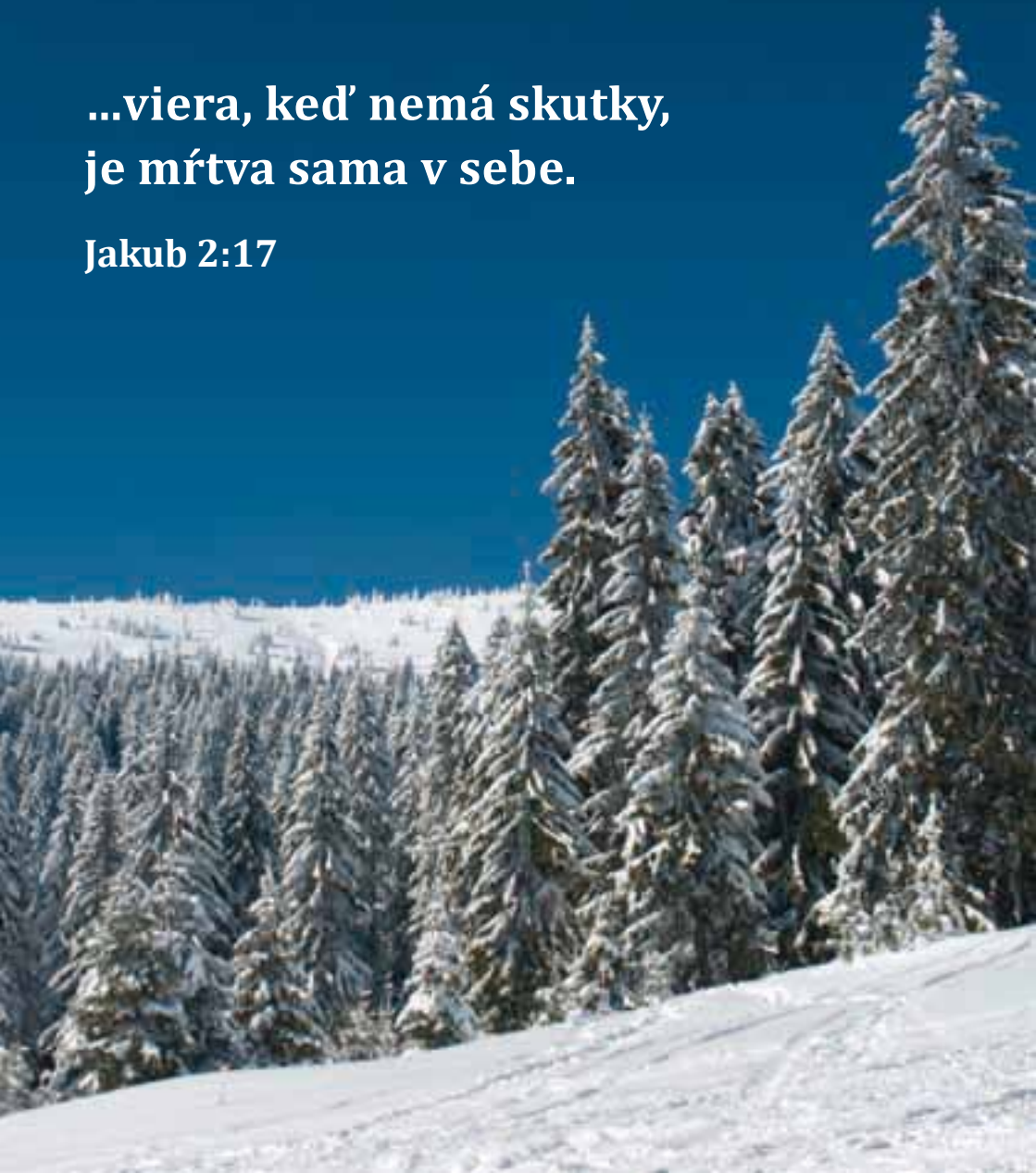
SOLA SCRIPTURA
SOLUS CHRISTUS
SOLA GRATIA
SOLA FIDE
SOLI DEO GLORIA

Solus

...viera, keď nemá skutky,
je mŕtva sama v sebe.

Jakub 2:17

Jedine Bohu patří sláva

**Časopis Solas je, alebo sa môže stať, aj Vaším časopisom.
Čítajte a rozširujte ho. Prispievajte svojimi článkami, svojím svedectvom.
Podporujte ho modlitebne, podporujte ho finančne.**

www.solas.sk